

Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích

Zdravotně sociální fakulta

Kořeny terorismu

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

Autor: Pavel Carva

Vedoucí práce: Ing. Jiří Hruška

Datum odevzdání práce: 5. května 2011

Abstract

Roots of Terrorism

Terrorism is a phenomenon of our everyday life and fight against terrorism touches all of us. The objective of the thesis is to approach historical evolution of terrorism, its historical and present roots and also the influence of terrorism on the whole society.

In the theoretical part of the work basic characteristics of terrorism were elaborated, fundamental concepts were defined and forces that are involved in the fight against terrorism were described. Historical stages of evolution of terrorism were described and compared in the practical part. On the basis of the evaluation the first stage of historical evolution of terrorism was clearly defined and acts and deeds that happened during this stage and could be perceived as historical roots of terrorism were described. Then the most significant present roots of terrorism were described together with development of the number of terrorist attacks and their consequences. The thesis also focuses on terrorism as a possible threat for citizens of the Czech Republic. Further on the work describes measures taken in relation with terrorism and restrictions resulting from them for the whole society.

The thesis results may be used as another source for workers of the Integrated Rescue System and Crisis Management that provides summary information related to terrorism and restrictions resulting from the fight against it for our society.

Prohlášení

Prohlašuji, že svoji bakalářskou práci jsem vypracoval samostatně pouze s použitím pramenů a literatury uvedených v seznamu citované literatury.

Prohlašuji, že v souladu s § 47b zákona č. 111/1998 Sb. v platném znění souhlasím se zveřejněním své bakalářské práce, v nezkrácené podobě fakultou elektronickou cestou ve veřejně přístupné části databáze STAG provozované Jihočeskou univerzitou v Českých Budějovicích na jejích internetových stránkách, a to se zachováním mého autorského práva k odevzdanému textu této kvalifikační práce. Souhlasím dále s tím, aby toutéž elektronickou cestou byly v souladu s uvedeným ustanovením zákona č. 111/1998 Sb. zveřejněny posudky školitele a oponentů práce i záznam o průběhu a výsledcích obhajoby kvalifikační práce. Rovněž souhlasím s porovnáním textu mé kvalifikační práce s databází kvalifikačních prací Theses.cz provozovanou Národním registrem vysokoškolských kvalifikačních prací a systémem na odhalování plagiátů.

V Českých Budějovicích dne 5. května 2011

.....

Pavel Carva

Poděkování

Chtěl bych poděkovat svému vedoucímu bakalářské práce panu Ing. Jiřímu Hruškovi za odborné metodické vedení a pomoc při psaní této práce, za jeho cenné rady, připomínky, za věnovaný čas a trpělivost. Dále bych chtěl velmi poděkovat své rodině za její podporu a trpělivost, kterou mi věnovala po celou dobu mého studia.

OBSAH

ÚVOD	7
1. SOUČASNÝ STAV	8
<i>1.1 Terorismus</i>	8
1.1.1 Vymezení pojmu.....	8
1.1.2 Základní typy terorismu [12]	10
1.1.3 Charakteristické znaky [4]	12
1.1.4 Cíle terorismu	12
1.1.5 Teroristické metody [25]	13
<i>1.2 Historie, vývoj, současnost</i>	16
1.2.1 Vznik terorismu	16
1.2.2 Příčiny (kořeny) terorismu.....	17
1.2.3 Faktory rozmachu terorismu [10]	18
1.2.4 Charakteristika islámu	19
1.2.5 Islámské teroristické organizace [1][21].....	20
1.2.6 Genocida	24
<i>1.3 Základní principy boje proti terorismu v České republice</i>	26
1.3.1 Strategie boje proti terorismu [26].....	26
1.3.2 Priority v oblasti ochrany obyvatelstva a kritické infrastruktury [14].....	28
1.3.3 Bezpečnostní složky zapojené do boje proti terorismu [17].....	29
2. CÍL PRÁCE A HYPOTÉZA	31
2.1 Cíl práce	31
2.2 Hypotéza	31
3. METODIKA	32
4. VÝSLEDKY	33

4.1 Logika terorismu [13].....	33
4.2 Historický vývoj terorismu [12].....	34
4.3 Encyklopedie světový terorismus [22].....	36
4.4 Shrnutí.....	38
4.5 Terorismus v současnosti.....	38
5. DISKUZE	44
5.1 Omezení společnosti vyplývající z hrozby terorismu	50
6. ZÁVĚR	52
7. SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY.....	54
8. KLÍČOVÁ SLOVA.....	58

ÚVOD

Terorismus je slovo, které nás v dnešní době provází na každém kroku. Není dne, abychom toto slovo nezaslechli v rádiu, televizi nebo si ho nepřečetli v denním tisku. Jsme neustále informováni o teroristických činech, místech, kde k nim došlo, kolik bylo obětí, kdo za těmito útoky stojí nebo které státy terorismus podporují.

Nebylo tomu tak vždy. Do roku 1989 nebylo slovo terorismus v tehdejší Československu tak často používáno. Po roce 1990 se tato situace změnila tak, že jsme o terorismu byli informováni častěji avšak s tím, že jde převážně o problém vyspělých západních zemí, USA a arabských zemí. Zásadní zlom v nahlížení na terorismus nastal po 11. září 2001 po teroristickém útoku na Světové obchodní centrum a Pentagon v USA. Jeho rozměr, obrovské ztráty na životech a materiální škody museli otřást každým. I tím, kdo si myslel, že se ho terorismus netýká, a že je v České republice v bezpečí. Následky tohoto útoku a způsob jakým byl proveden, se stal impulsem k novému pohledu na terorismus zpravodajskými službami, bezpečnostními složkami, ale i veřejností. I Česká republika se jako člen NATO podílí na boji proti terorismu. Z tohoto důvodu se může stát jedním ze zájmových míst k provedení teroristického útoku. Opatření, která nastala po 11. září 2001, se dotýkají každého z nás. Jde například o bezpečnostní opatření na letištích a v okolí vytypovaných objektů. Každý ví, jak se změnila pravidla odbavení na letištích nebo jaké dopravní omezení si vyžádalo bezpečnostní opatření u rádia Svobodná Evropa v Praze. Zároveň je třeba si uvědomit, že tato opatření jsou velmi nákladná a svým způsobem každého z nás nějak omezují.

Terorismus není fenoménem jen několika posledních desetiletí. Dá se říci, že je zde od počátků lidstva. Proto jsem se rozhodl ve své práci přiblížit historické etapy vývoje terorismu, jeho kořeny a opatření a omezení, která z boje proti terorismu vyplývají. Zjednodušit a ujednotit pohled na ně tak, aby byl pochopitelný i pro širokou veřejnost.

1. SOUČASNÝ STAV

1.1 *Terorismus*

1.1.1 Vymezení pojmu

Definovat pojem terorismus je velmi složité. V různých slovnících se tento pojem objevuje již velmi dlouho. Ve slovníku cizích slov je uvedeno, že slovo teror odvozené z latinského slova *terrere* vyjadřuje „*násilí, hrozbu násilím, zastrašování, hrůzovládu, vládu násilím*“ (LINHART [16] 2002). V dodatku slovníku Francouzské akademie z roku 1798 je uvedeno, že období v letech 1793 až 1794, kdy jakobíni prosazovali svojí hrůzovládu pomocí hromadných poprav a soudů za Velké francouzské revoluce se nazývá „*régime de terreur*“ [13].

Terorismus je celosvětový problém, proto je zřejmé, že definovat jej není jednoduché. Každý stát hájí především své zájmy. Z tohoto pohledu je jasné, že závisí na státě, jeho vládě a samozřejmě na jeho společenském uspořádání, jak bude na terorismus a problematiku s ním spojenou nahlížet. Zda bude pro něj terorismus znamenat nebezpečí a zlo, anebo národně osvobozenecý boj. Tento pohled se může kdykoli změnit, například vládním převratem, změnou společenského uspořádání a podobně. Například atentát na říšského protektora Reinharda Heydricha 27. května 1942 se do českých dějin zapsal jako jeden z nejvýznamnějších dnů. Němci to jistě v té době viděli jinak

Již od 30. let minulého století se odborníci pokoušeli vytvořit jasnou definici terorismu. Ta byla publikována až v roce 1980 v USA a stala se výchozím standardem, podle kterého můžeme posuzovat a hodnotit teroristické činy. Zní: „*Terorismus je propočítané použití násilí nebo hrozby násilí, obvykle zaměřené proti nezúčastněným osobám, s cílem vyvolat strach, jehož prostřednictvím jsou dosahovány politické,*

náboženské nebo ideologické cíle. Terorismus zahrnuje i kriminální zločiny, jež jsou ve své podstatě symbolické a jsou cestou k dosažení jiných cílů, než na které je kriminální čin zaměřen.“ (BRZYBOHATÝ [4] 1999).

Po událostech ze dne 11. září 2001 bylo i v rámci České republiky třeba reagovat na definici teroristického činu, kterou zveřejnila v prosinci 2001 Rada EU.

Teroristický skutek je zde chápán jako množina vyjmenovaných činů, které mohou, svou podstatou nebo kontextem, vážně ohrozit chod konkrétního státu nebo mezinárodní organizace. V rámci vnitrostátních právních řádů se jedná o skutky, které byly spáchány s úmyslem:

- vážně zastrašit obyvatelstvo
- nenáležitě přimět vládu nebo mezinárodní organizaci ke konání či nekonání konkrétních kroků;
- vážně destabilizovat či zničit základní politické, ústavní, hospodářské nebo sociální struktury země nebo mezinárodní organizace, a to:
 - útokem na lidské životy, který může zapříčinit smrt;
 - útoky na psychickou integritu osob;
 - únosy nebo braním rukojmí;
 - zapříčiněním rozsáhlých destrukcí vládních nebo veřejných zařízení, dopravních systémů, infrastrukturních zařízení, pevných platforem na kontinentálním šelfu, veřejných míst nebo soukromého vlastnictví, ohrožujícími lidské životy nebo mající za následek vážné ekonomické ztráty;
 - obsazením letadel, lodí nebo jiných prostředků veřejné dopravy nebo dopravy zboží;
 - výrobou, držením, obstaráváním, přepravou, dodáváním nebo používáním zbraní nebo výbušnin jaderné, chemické nebo biologické povahy, stejně jako práce na výzkumu nebo vývoji těchto zbraní;

- pouštěním těchto nebezpečných látek do volného oběhu, zakládáním požárů, výbuchů nebo zapříčiňování povodní, jejichž průběh ohrožuje lidské životy;
- přerušováním nebo přerušením dodávek vody, elektřiny nebo jiných základních zdrojů, což může rovněž ohrozit lidské životy;
- výhružkami spácháním těchto skutků, zmíněných výše;
- vedení teroristické skupiny;
- účasti v teroristické skupině, a to i ve funkci informátora, poskytovatele finanční či materiální podpory, s vědomím, že tato pomoc napomůže páchání zločinných aktivit skupiny (*Definice pojmu terorismus* [9] 2009).

Zároveň je zde uvedeno, že „**teroristická skupina**“ je chápána jako strukturovaná skupina, která je složená z více než dvou osob. V rámci dělby práce provádí kroky vedoucí ke spáchání teroristického útoku a je založena na delší časové období a nejedná se o náhodné spolčení.

1.1.2 Základní typy terorismu [12]

V literatuře je uváděno mnoho typů terorismu. Asi nejvýstižněji typy terorismu popisuje Foltin a Řehák v práci *Důvody realizace a formy terorismu*.

Jako první uvádějí tzv. politický terorismus. Ten se může podle hlavní ideologie rozčlenit na separatistický a revoluční terorismus.

U separatistického terorismu je hlavním motivem snaha získat vlastní stát na základě historických kořenů svého etnika. Cílem separatistických teroristů je boj všemi prostředky proti útlaku vůdčího národa. Důsledkem tohoto boje je nestabilní politická situace, zhroucení hospodářství a masivní odchod uprchlíků z daného území, kteří často přenášejí své problémy i do hostitelské země.

U revolučního terorismu, který by se dal také nazvat jako protistátní je hlavním motivem nespokojenost se současným politickým režimem. Hlavním cílem je svržení současné vlády a nastolení nového režimu. Cílem útoků bývají převážně státní instituce, vládní činitelé a lidé, kteří aktivně spolupracují s režimem.

Druhý typ terorismu je tzv. náboženský terorismus. Ten je možno rozdělit na náboženský extremismus a eschatologický terorismus.

Pokud budeme mluvit o náboženském extremismu, tak hlavním cílem teroristů je vytvoření státu, který by byl založen na pořádku vycházejícího z jejich náboženství. Nejrozšířenější islámský extremismus je namířen nejen proti Západu, ale i proti některým domácím, prozápadně orientovaným vládám. Sami teroristé se považují za boží bojovníky. Ideologií jejich náboženských vůdců není náboženství samotné, ale náboženský fundamentalismus.

Eschatologický terorismus je ideologií, kterou vyznávají převážně různé sekty. Tvrdí, že současný svět je zlý a je třeba ho očistit. Očistou rozumí jeho zničení a následné znovu vytvoření, jehož součástí budou pouze členové sekty. K očistění hodlají použít všechny možné prostředky od použití zbraní hromadného ničení po hromadné sebevraždy členů sekty.

Třetí typ terorismu je tzv. kriminální terorismus. Tento typ terorismu provozují převážně skupiny, které jsou začleněny do organizovaného zločinu. Jejich hlavním zájmem je získávání finančních prostředků distribucí a prodejem drog, obchodem se zbraněmi nebo dalšími ilegálními aktivitami. Ne ideologie nebo extremistické skutky, kterými se snaží různými prohlášeními maskovat svoji činnost.

Čtvrtý typ terorismu je tzv. psychotický terorismus. Hlavními organizátory psychotických teroristických činů bývají převážně duševně nemocní lidé, kterým stačí pouze to, že svým činem vyvolají pozornost a hrůzu. Tyto aspekty jim zpětně přinášejí potěšení a uspokojení. U těchto aktérů je násilí cílem samým, ne cestou k jeho dosažení.

Pohnutky ke spáchání teroristického útoku mohou být tedy různé. Například ekologické, ekonomické, občanské, politické, národnostní, etnické, rasové nebo náboženské.

1.1.3 Charakteristické znaky [4]

Za základní charakteristické znaky terorismu a teroristických činů je možno považovat brutalitu, bezohlednost, neočekávanost a neúctu k materiálním hodnotám a lidskému životu. Účelem je snaha vyvolat co největší psychologický účinek aby pocit strachu a ohrožení pocíťovalo co největší počet lidí. Díky tomu jsou pak realizovány psychologické operace a manipulace, kterými je dosaženo předem plánovaných cílů teroristů. Aby teroristické akce neunikly zájmu médií a veřejnosti, snaží se jejich organizátoři o co největší rozsah a následky.

Dalším znakem je, že teroristé převážně působí na osoby, které nemají nic společného s cílem teroristického útoku. Díky těmto osobám, které se stávají rukojmími, působí teroristé na orgány, instituce a vlády, v jejichž kompetenci je splnění požadavku teroristů. Pokud tyto požadavky nejsou splněny, stává se rukojmí bezcennou věcí.

1.1.4 Cíle terorismu

K teroristickým akcím může docházet z řady různých důvodů. Záleží na teroristech samotných, zda na sebe chtějí upozornit a ke svým činům se přihlásí nebo z důvodu snížení rizika odhalení zůstanou v anonymitě. Obecně však existuje několik hlavních cílů terorismu:

- **Reklamní cíl:** Upoutání pozornosti veřejnosti pomocí masmédií. Snaha násilnou akcí dát vědět o existenci a programu teroristické organizace. Tomu dnešní světové sdělovací prostředky, lačné po dramatických a drastických exkluzivních zprávách, notnou měrou napomáhají.
- **Jednorázový násilný akt:** Dosažení konkrétních cílů, jako je likvidace určité osoby či osob, zničení konkrétního objektu či objektů. Při snaze vynutit si jednání slouží teroristické akce k zastrašení politické moci nebo nátlaku na politickou moc. Někdy k takovýmto akcím dochází z důvodů, jako je doplnění vlastní výzbroje či získání financí, propuštění vězňů - jiných teroristů apod. Při tomto taktickém užití násilí se oběťmi útoků často stávají zcela nevinní lidé, nemající absolutně nic společného s přípravou či prováděním vládní politiky.
- **Strategický cíl:** Terorismus zde představuje nástroj vedoucí k destabilizaci režimu. Vychází z předpokladu, že teroristické akce vyprovokují státní moc k takovým represím a násilím, jehož výsledkem má být revoluční vzpoura mas. To předpokládají především anarchistické doktrinální koncepce. (*Cíle terorismu* [8] 2001)

1.1.5 Teroristické metody [25]

Teroristické metody můžeme rozdělit na klasické a moderní. Klasické teroristické metody využívají snadno dostupné zbraně jako výbušniny, střelné, bodné a sečné zbraně.

Střelba, použití sečných a bodných zbraní, ubití. Tato metoda je zaměřena výhradně na živé osoby. A to náhodně nebo na konkrétní osoby jako jsou politici, umělci, žurnalisté, příslušníci konkrétního národa. Specifickým cílem mohou být oficiální zahraniční hosté.

Výbuchy pum, požáry nebo raketové útoky. Výbuchy je možné dělit na tzv. prosté, kdy působí výhradně ničivá síla bomby. Tyto útoky jsou převážně zaměřené na náhodně vybrané budovy nebo konkrétní instituce. Místa kde se shromažďuje větší množství osob, jako jsou kulturní akce, sportovní klání, nemocnice, náměstí a podobně. Dále mohou být tyto bombové útoky zaměřeny na vozidla politiků, komunikační tepny, letiště, letadla, elektrárny a tak dále.

Druhou možností jsou výbuchy, které iniciují další ničivou činnost. To jsou útoky na chemické provozy, jaderné elektrárny, přehrady, plynojemy. Aby teroristé nemuseli být přítomni na místě výbuchu, mohou použít nástražné systémy nebo časové spínače.

Únosy, braní rukojmí. Zde se může jednat o únosy náhodných osob nebo zcela jasně vybraných a konkrétních osob za účelem splnění konkrétních požadavků jako je propuštění jiných teroristů, zveřejnění konkrétních požadavků v médiích nebo získání výkupného. Tyto akce mohou být uskutečněny na zemi, na lodi, v letadle nebo obsazením celé budovy.

Různé formy násilí na turistech. Tyto útoky mohou být provedeny formou výše popsaných metod. Jde o to především poškodit ty země, pro které je turistický ruch velkým přínosem nebo získání výkupného.

Jiné metody zastrašování a hrozeb. Zde se může jednat o dopisní bomby, útoky na umělecké památky, specifické cíle jako je ničení restaurací řetězců McDonald a KFC. Útoky na objekty, v kterých se provádějí pokusy na zvířatech, na osoby nosící kožichy z pravé kožešiny nebo šíření zmatku vedoucího k ušlapání osob bez použití zbraní.

Moderní teroristické metody. Zde můžeme hovořit o možnosti využití zbraní hromadného ničení, které jsou v přímé souvislosti s rozvojem vědy a techniky. Do této kategorie můžeme zařadit i kybernetický terorismus.

Jaderný terorismus. Značným problémem pro teroristy může být získání jaderné zbraně. Tento problém však není neřešitelný. Po rozpadu bývalého SSSR se na jeho území nachází dostatek vědců, kteří jsou špatně materiálně zabezpečeni a mohli by se k takovému úkolu propůjčit. Materiál na výrobu jaderné zbraně je možné získat formou krádeže z úložišť vyhořelého jaderného paliva nebo koupit na černém trhu na území bývalého SSSR. Dokonce je volně dostupný například v Kosovu ve formě použité munice vojsk NATO obsahující ochuzený uran. Dalším problémem pro teroristy toužící po jaderné zbrani je technologie její výroby, ke které jsou potřeba komponenty, jejichž pohyb je celosvětově sledován [19].

Biologický terorismus. Jsou to viry, toxiny nebo infekční materiály, které působí na člověka, zvířata nebo rostliny. Svým účinkem mohou způsobit zdravotní problémy nebo smrt osob, zvířat nebo rostlin. Biologická zbraň je pro teroristy dostupnější a i její výroba je levnější. Některá infekční onemocnění, která se velmi dobře šíří mezi lidmi mívají dlouhou inkubační dobu. Pokud by nebyla včas odhalena, měla by strašlivé následky. Pokud by se podařilo rozprášit z letadla 100 kilogramů antraxu nad velkoměstem, zemřeli by desetitisíce až statisíce osob [19].

Chemický terorismus. Jedná se použití toxických chemických látek, nejčastěji ve formě plynu nebo aerosolu. Některé toxické látky mohou způsobit smrt během několika minut. Do těla vnikají dýchacími cestami, sliznicemi, pokožkou nebo trávicím traktem. Taktéž výroba a skladování je pro teroristy dostupnější a levnější než u jaderných zbraní [19]. Například v roce 1995 členové sekty Óm Šinrikjó rozptýlili v tokijském metru nervový plyn sarin. Zemřelo 12 osob a několik tisíc jich bylo zraněno

Kybernetický terorismus. Útoky na počítačové sítě nebo jejich prostřednictvím představují hrozbu srovnatelnou s účinky zbraní hromadného ničení. Pro společnost, která je závislá na počítačových sítích, by tyto útoky měli devastující účinek. Vždyť pomocí počítače lze vyřadit automatizované rozvody vody, elektrické energie, ropy, plynu. Nepředstavitelný chaos a zmatek by měl za následek útok na bankovní sektor. Například v polovině osmdesátých let pronikla skupina hannoverských hackerů

financovaných KGB do počítačové sítě americké armády. Další nebezpečí spočívá v tom, že na internetu lze získat velké množství návodů na výrobu nebezpečných zbraní. A v neposlední řadě díky internetu probíhá velmi často komunikace mezi teroristy, která je velmi těžko vysledovatelná [25].

1.2 Historie, vývoj, současnost

1.2.1 Vznik terorismu

Terorismus není fenoménem pouze současné doby. Jsou to činy, které nás provází po celé dějiny lidstva. Násilné činy v dávné minulosti často nezahrnovaly všechny aspekty, podle kterých hodnotíme moderní terorismus. Různé příklady násilí ze starověku a středověku, které bychom dnes označily jako teroristické činy, nesou spíše znaky teroru jako nástroje politiky [22].

Už v bibli je uvedeno mnoho příkladů použití násilí, které vedlo k dosažení vytčeného cíle. Například v knize Jošuoově se píše: „ *Izraelité pobili ostrými svých mečů ve městě (Jericho) všechno živé; muže i ženy, staré i mladé, voly ovce a osly.* “ Toto byl jasný vzkaz všem obráncům obléhaných měst. Pokud by se dlouho a urputně bránili, neměli by úspěšní dobyvatelé s přeživšími obyvateli města slitování a zmasakrovali by vše živé. Takovéto nakládání s obránci mělo zastrašit ostatní města, která měla být obléhána později [12].

V minulosti můžeme také nalézt příklady, které ukazují na to, jak bylo snadné a omluvitelné použití teroru proti skupině obyvatel, kteří se lišili náboženstvím, rasou nebo ideologií. Indiáni byli nazýváni divochy za to, že měli ve zvyku skalpovat mrtvé a zraněné protivníka. Toto označení vnitřně ospravedlňovalo chování kolonizátorů vůči divochům, přestože bylo stejně divošské jako chování a činy samotných indiánů [22].

Technologie, které byly během posledních 2000 let vynalezeny, ovlivnily terorismus v tom směru, že mohl být uplatňován v daleko masovějším měřítku. Neboť čím více obětí, tím větší strach se podařilo vyvolat. Ve starověku, pokud se jednalo o jednotlivce a jeho zbraní byl meč, záleželo pouze na jeho fyzické kondici, kolik bylo obětí. Pokud byla útočnickem armáda jako v roce 1576, zůstalo po dobytí Antverp Španěli po 11 dnech masakrování 7000 obětí [22].

1.2.2 Příčiny (kořeny) terorismu

Jako historické kořeny terorismu můžeme považovat události a činy, které se odehrály v historii lidstva od dob starověkého Řecka až po Velkou francouzskou revoluci v letech 1789 až 1815. Jsou to vraždy vládců v Řecku a Římě, decimace římských vojáků, kteří nepředvedli patřičné nasazení v boji, vedení středověkých válek, inkvizice, činy fanatické sekty Asasinů, taktika živých štítů při tažení Čingischána Čínou, kolonizace Ameriky a v neposlední řadě činy za Velké francouzské revoluce [22].

Psychologickými kořeny můžeme nazvat důvody, které vedou k tomu, aby se z člověka stal terorista. Je to traumatizující zážitek, který vede k přesvědčení, že je něco špatně. Může to být násilná smrt blízkého člověka provázená pocitem nenávisti, pocit pronásledování nebo útlaku ze strany mocnějšího. Frustrace, která je důsledkem nemožnosti uplatnit své vzdělání, nerovnosti podmínek mezi západním světem a arabskými zeměmi. Ideologie skupiny, ve které člověk žije. Možnost získání materiálních výhod pro sebe nebo svojí rodinu. V neposlední řadě můžeme mluvit o psychopatologii jedince. Tito teroristé jsou však velmi specifictí, své činy provádějí samostatně a jejich motivace je velmi těžko pochopitelná [13].

Chudé země a terorismus je spojení, které je v současnosti velmi často zmiňováno, proto je třeba chápat chudobu a chudé země jako jeden z nejvýznamnějších

kořenů terorismu současnosti [20]. Možnost získání materiálních výhod například za provedení sebevražedného útoku umožňuje rekrutování těchto atentátníků právě z chudých zemí. Nedostatek lékařské péče, malé nebo žádné možnosti vzdělání, nedostatek vody nebo základních potravin, nerovné postavení ve společnosti, nemožnost dovolat se spravedlnosti, to jsou všechno faktory, které v očích obyvatel chudých zemí vzbuzují nenávist vůči západním zemím. Proto je třeba s těmito faktory počítat, popřípadě se je snažit řešit.

1.2.3 Faktory rozmachu terorismu [10]

V současnosti najdeme v literatuře tři hlavní faktory rozmachu terorismu. Je to technická a psychologická účinnost. Technická účinnost je umocňována obrovskými zásobami zbraní a výbušnin, které jsou pro teroristy dostupnější, a jejich účinnost se neustále zvyšuje. Psychologickou účinností rozumíme vědomé využívání médií. Medializace teroristických činů má za následek, že strach z těchto činů je na veřejnosti mnohonásobně vyšší

Druhým faktorem je propojování různých typů terorismu, jehož cílem je boj proti imperialismu zvláště na Blízkém východě a v Latinské Americe.

Posledním ze tří hlavních faktorů rozmachu terorismu je používání teroristických skupin některými státy v rámci maskované celoplanetární války. Je prokázáno, že Sýrie, Írán, Libye nebo Súdán mají s těmito skupinami logistické svazky.

Je nutné také připomenout, že na rozmach terorismu mají vliv nové technologie, díky kterým je snadnější a dostupnější výroba zbraní hromadného ničení. Jsou dostupnější zařízení, díky kterým nemusí být terorista fyzicky přítomen na místě útoku. Počítačové sítě a mobilní telefony umožňují komunikaci teroristů po celém světě. Internet je plný návodů na výrobu zbraní a nástražných systémů, které jsou velmi často jednoduché. A v neposlední řadě globalizace, která umožňuje pohyb teroristů po celém

světě, jejich proniknutí na různá cílová místa a možnost provádění plateb z různých částí země, aby nebylo jednoduché teroristy a jejich pohyb vysledovat.

1.2.4 Charakteristika islámu

Závazek a oddanost, to jsou dva základy, od kterých je odvozeno slovo islám. Islám je ve své podstatě náboženstvím podrobení, to znamená, že muslimové vyznávající toto náboženství se zavazují být oddanými vůli boží. V tomto případě Alláhovi. Islám je třetí nejmladší náboženský systém a zároveň třetí nejrozšířenější po judaismu a křesťanství, který vzešel ze semitské civilizace. Vznikl na arabském poloostrově v oblasti Předního východu mezi tehdejší Persií a Byzancií. Hlasatelem a šiřitelem islámu byl Muhammad, kterému se roku 610 zjevil archanděl Gabriel a vyzval ho, aby se vzdal pohanství a polyteismu, které v té době vládlo v Mekce. Těchto zjevení měl Muhammad ještě asi sto a ta se později stala součástí Koránu. Islám se stal etickým a právním kodexem, který časem řešil otázky každodenního života, vztahů mezi lidmi, trestního práva a vztahu k nemuslimskému okolí. Islám neuznává kněžský stav, protože mezi Alláha a věřícího nelze stavět žádného prostředníka. Nezná křesťanskou kultovní symboliku a rituální zpěv náboženských písní. Jeho bohoslužby se omezují pouze na modlitbu [23].

Korán je muslimy chápán jako přímé slovo boží, které je zde od nepaměti pouze na základě zjevení. Na rozdíl od judaismu a křesťanství, které vedle zjevení připouští i působení člověka. Korán, který obsahuje 77 934 slov, se těší v islámském světě obrovské úctě. Dodnes se ho někteří věřící učí nazpaměť [23].

Islám má pět základních pilířů. Za prvé je to Šahádatain – dosvědčení, kde se hovoří, že není jiného boha kromě Alláha a že Muhammad je jeho posel, kterého věřící muslimové mají následovat a žít svůj život podle jeho příkladu.

Druhým pilířem je Saláh – modlitba, která se provádí každý den pětkrát jako povinnost muslimů vůči Alláhovi. Je to ranní modlitba, polední modlitba, odpolední modlitba, modlitba po západu slunce a večerní modlitba. Muslimové tak posilují svoji víru v Alláha, očišťují svá srdce a zároveň modlitby chápou jako prevenci proti pokušení dělat špatné věci.

Třetím pilířem je Zakáh – dobročinnost, náboženská daň, kterou odvádí každý muslim, jehož čisté úspory v penězích nebo naturáliích neklesnou pod určitou hranici v průběhu celého roku. Tato daň je odváděna ve výši 2,5% potřebným. Duchovní a náboženský význam je ale hlubší a hodnotnější než humanitární činnost.

Čtvrtým pilířem je Saum – půst. Ten muslimové drží během měsíce ramadán. V jeho průběhu se vyhýbají jídlu, pití a sexu od úsvitu do západu slunce. Je jim také nakázáno vyhýbat se špatným úmyslům a touhám. Toto platí po celý rok, avšak během ramadánu zvlášť. Účelem je rozvíjet lásku, upřímnost, zbožnost, pevnou vůli a nesobectví.

Pátým a posledním pilířem je Hadždž – pout' do Mekky, kterou má muslim vykonat alespoň jednou za život, pokud mu to jeho finanční a fyzický stav dovolí. Zde se muslimové setkávají na největším shromáždění v roce. Řeší zde společné problémy, konají předepsané obřady, dozvídají se o svých blízkých a to vše bez rozdílu barvy pleti, národnosti a společenském postavení, protože před Alláhem jsou si všichni rovni [7].

1.2.5 Islámské teroristické organizace [1][21]

Islámských teroristických organizací je velmi mnoho, proto se pokusím některé z nich vyjmenovat. Část z nich je jednostranně zaměřena proti Izraeli a některé již neexistují nebo nevykazují žádnou činnost. Přesto se významně zapsali do historie.

Organizace pro osvobození Palestiny (OOP) Byla založena 1964 a měla sjednotit palestince, kteří bojovali proti přítomnosti Izraele na území Palestiny. Její vytvoření inicioval Egypt. Programem bylo zničení Izraele a vytvoření demokratického a sekulárního státu Palestina. V roce 1993 se OOP zřekla jakéhokoli násilí a terorismu.

Al-Fatáh(Vítězství) vedený Jásirem Arafatem se připojil k OOP. Byl vyzbrojován bývalým SSSR a východoevropskými zeměmi. Největší aktivitu vykazoval v 70. letech minulého století a měl silné vazby na Kuvajt a Saudskou Arábii. Taktéž od roku 1993 se nepodílí na teroristických akcích.

Organizace Abú Nidala, mezi které patří Arabská revoluční rada, Arabská revoluční brigáda, Černé září a Revoluční organizace socialistických muslimů. Vznikla v roce 1974 odtržením od OOP. Přestože jejím hlavním cílem je Izrael, podnikla mnoho teroristických útoků po celém světě a zabila nebo zranila na 900 lidí. Abú Nidala později OOP odsoudila k trestu smrti za terorismus. Od konce 80. Let minulého století nepodnikají útoky proti západním cílům.

Organizace 15 května. Vznikla v roce 1979 a je zodpovědná například za bombový útok v roce 1981 na izraelské ambasády ve Vídni a v Aténách. Nikdy nebyla součástí OOP.

Jednotka 17 byla založena počátkem 70. Let minulého století jako osobní ochranka Jásira Arafata. Operovala v Libanonu a na Blízkém východě.

Palestinská osvobozenecká fronta. Vznikla v polovině 70. let minulého století odtržením od Generálního velení Lidové fronty za osvobození Palestiny pod vedením Abú Abbása. Stojí za únosem italské výletní lodi Achille Lauro, Je podporována OOP a Libyí. Během války v Perském zálivu otevřeně podporovala Irák.

Demokratická fronta za osvobození Palestiny je marxistická skupina, která věří, že svého cíle dosáhne revolucí. Vznikla v roce 1969 oddělením od Lidové fronty za osvobození Palestiny. Dostává finanční pomoc ze Sýrie a Libye.

Lidová fronta za osvobození Palestiny. Byla založena v roce 1967 na marxisticko-leninském základě. Je nejdůležitější organizací palestinského hnutí po Fatáhu. Je podporována Sýrií a Libyí. Hlavním cílem je Izrael a umírněné arabské státy.

Hamás (Hnutí islámského odporu). Tato organizace vznikla v roce 1967 odtržením od egyptského Muslimského bratrstva. Jejím zakladatelem je šejk Ahmad Jasín. Největší rozmach Hamásu nastal v letech 1991 a 1992. Tehdy se do Hamásu začali hlásit chudí Palestinci, kteří věřili, že se jim vyplatí zabít Izraelce, protože se tak přímou cestou dostanou do ráje. Hamás je rozdělen na politickou a vojenskou část, ta se pak dělí na výzvědnou skupinu, která získává informace o kolaboraci s Izraelem, ozbrojenou skupinu, která pronásleduje ty, co se provinili proti islámu a poslední skupinou jsou buňky, které mají na svědomí většinu teroristických útoků. Teror Hamásu představuje nebezpečí pro celý svět. Je financován především z Iránu, charitativních organizací v Saudské Arábii a státy z oblasti Perského zálivu.

Hizballáh (Boží strana). Tato radikální islámská skupina vznikla v Libanonu. Jejím cílem vytvoření islámského státu po vzoru Iránu. Prosazuje názor, že Blízký východ patří pouze muslimům. Příslušníci Hizballáhu jsou nejoddanější vyznavači islámu odhodlaní splnit jakýkoliv rozkaz. Hizballáh je financován a vyzbrojován Iránem a po roce 1989 také Sýrií.

Následně uvádím část islámských teroristických skupin, jejichž cílem není pouze Izrael.

GIA (Islámská ozbrojená skupina) je islámská extremistická skupina aktivní od počátku roku 1992 na území Alžírsko. Jejím cílem je svržení alžírské vlády a vytvoření islámského státu útoky na armádní jednotky, vládu, venkovské obyvatelstvo a cizince. Postupem času začala GIA bojovat proti všem. Během svého působení připravila o život stovky lidí bombovými útoky nebo únosy a následným zavražděním obětí. Finančně je podporována z Iránu, ale mnoho muslimských spojenců má také v Německu, Francii a Velké Británii.

Džamá' a Islamíja je egyptská islámská skupina, jejímž cílem je svržení egyptské vlády a vytvoření islámského státu. Její činnost se datuje od konce 70. let minulého století. Jejími oběťmi jsou křesťané žijící v Egyptě a západní turisté. V roce 1997 brutálně zavraždila 58 zahraničních turistů v egyptském Luxoru. Hlavním cílem bylo narušit cestovní ruch, který je hlavním zdrojem financí pro egyptské hospodářství. Působí hlavně v jižním Egyptě.

Al-Džihád je islámskou teroristickou skupinou, která působí v Egyptě od konce 70. let minulého století. Jejím cílem je stejně jako u Džamá' a Islamíja svržení egyptské vlády a vytvoření islámského státu. Oproti ní však jejími oběťmi nejsou západní turisté, ale hlavně vysocí státní činitelé včetně prezidenta Sadáta, kterého členové skupiny zavraždili v roce 1981. Působí hlavně v Káhiře, ale také v Súdánu, Pákistánu a Afghánistánu.

Džamát al-Fuqra je islámská sekta, kterou založil šejk Mubarik Ali Džilani začátkem 80. let minulého století. Působí převážně v Severní Americe a Pákistánu proti cílům, které jsou v jejích očích nepřátelské vůči islámu.

Mudžáhidin chalq byla založena v 60. letech minulého století vysokoškoláky v Iránu. Hlavním posláním bylo zastavit pronikání západní kultury do Iránu. Časem došla k závěru, že jediným způsobem jak dosáhnout svého cíle je násilí. Po roce 1980 tato skupina opouští Irán a stává se z ní protivládní hnutí. V roce 1992 podnikla současně útok na 13 ambasád Iránu po celém světě.

Harakat ul-Ansar je islámská militantní skupina založená v roce 1993, která bojuje proti bezvěrcům a odpůrcům islámu. Jejími oběťmi jsou převážně indiští vojáci a civilisté. Cílem je připojení Kašmíru k Pákistánu. Má několik tisíc ozbrojených členů. Je pravděpodobně podporována Saudskou Arábií a státy v oblasti Perského zálivu.

Skupina Abú Sajafa vznikla v roce 1991 oddělením od Národní osvobozené fronty Moro. Působí převážně na ostrově Mindanao na jihu Filipín, kde se snaží

propagovat íránský styl vlády. Finanční prostředky, které k tomu potřebuje, získává z výkupného a vydírání pomocí bombových útoků, únosy a atentáty.

Al-Káida(Základna) je mezinárodní islámská teroristická skupina založena v roce 1987. Její vůdce Usáma bin Ládín je nejhledanější terorista světa. Cílem je vytvořit panislámský stát společně se spřátelenými islámskými teroristickými skupinami. Chce vytlačit západní občany a nemuslimy z muslimských zemí. Sám Usáma bin Ládín financoval hnutí Taliban a některé další islámské revoluční skupiny na celém světě. Al-Káida je odpovědná za největší teroristický útok na Světové obchodní centrum v New Yorku a budovu Pentagonu 11. září 2001.

1.2.6 Genocida

Genocida je zločin proti lidskosti, jehož smyslem je vyvraždění určitého etnika nebo jeho vyhnání z daného území. V moderních dějinách můžeme najít mnoho příkladů tohoto jednání.

Genocida osmanských Arménů Turky zejména v letech 1915 až 1917 je považována za jeden z nejkrutějších projevů státního terorismu. Důvodem trestání Arménů byla údajná neloajlnost vůči Turkům počátkem 1. světové války. Toto však byla pouze záminka k odstranění arménského národa, který se velmi kulturně odlišoval a nevyhovoval mladoturkům, kteří chtěli zavést jednotný jazyk, náboženství a kulturu v celé turecké říši. Mladoturci prováděli genocidu Arménů vraždami přímo v jejich obydlích, zavírali je do koncentračních táborů nebo je nechávali zemřít vyčerpáním při dlouhých pochodech. V tomto období bylo zavražděno přes 1.5 miliónu Arménů a přes milión jich bylo vyhnáno ze země [22].

Genocida Židů nacistickým Německem v letech 1933 až 1945 měla základ v nesnášenlivosti Adolfa Hitlera vůči Židům a tzv. Árijskou nadřazenost vůči ostatním rasám. Perzekuce proti Židům se v nacistickém Německu stupňovaly až do 9. listopadu

1938, kdy proběhla tzv. *Křišťálová noc*, během které bylo zavražděno několik desítek Židů. Na 30 000 jich bylo zatčeno a bylo vyrabováno 7 000 židovských obchodů. Poté co v září 1939 vypukla 2. světová válka, rozšířili Němci perzekuce proti Židům na všechna okupovaná území. Němci svojí ideologii neuplatňovali jenom vůči Židům, ale i například proti Romům, homosexuálům a sovětským zajatcům. V létě 1941 po vpádu do Sovětského svazu povraždili Němci milión Židů a komunistů. Během let 1941 až 1942 začali Němci systematicky vyhlazovat Židy a ostatní podřadné rasy v koncentračních táborech. Během holocaustu, jak se také tomuto období říká, vyvraždili Němci ve svých vyhlazovacích táborech 6 miliónů Židů a půl miliónu ostatních vězňů [2].

Pravděpodobně nejhorší diktaturou 20. Století byl Pol Potův režim a jeho Rudí Khmérové, kteří páchali genocidu na vlastním národě. V dubnu 1975 získal Pol Pot, který byl celoživotně ovlivněn Mao Ce Tungem a jeho Rudí Khmérové vládu nad Kambodžou a začali budovat zemědělský stát izolovaný od okolí. Všechny obyvatele měst přesídlili na venkov a za nelidských podmínek je začali převychovávat. Popravili většinu inteligence, aby tak snížili možnost odporu, rodiny rozdělily a děti se snažili ovlivnit svojí ideologií. Nezdědka se stávalo, že děti později zabili své rodiče, kteří byli označeni za nepřátele státu. Trest smrti se udílel za jakékoliv provinění. Popravy se v prvních měsících prováděly zastřelením. Později se náboji začalo šetřit a popravovalo se ubitím motykou nebo bambusovou holí, podřezáním palmovým listem nebo pohřbením za živa. Pokud byl někdo označen jako nepřítel režimu, byla vyvražděna celá jeho rodina včetně čerstvě narozených dětí. Krutovláda Pol Pota trvala do ledna 1979 kdy do Kambodže vstoupila vietnamská vojska a porazila Rudé Khméry. Přesto během tohoto poměrně krátkého období zemřelo 1 až 3,5 miliónu lidí. Velký rozptyl odhadu obětí je dán tím, že neexistuje žádná ucelená evidence a hromadné hroby v džungli není jednoduché najít [3].

1.3 Základní principy boje proti terorismu v České republice

1.3.1 Strategie boje proti terorismu [26]

Terorismus se dotýká každé demokracie včetně České republiky. Útoky teroristů nebo pokusy o ně, které se odehrávají u našich sousedů, ale i jinde ve světě, jsou a musí být varováním pro Českou republiku. Základním dokumentem České republiky v boji proti terorismu je Strategie boje proti terorismu pro léta 2010 – 2012, který vychází z Národního akčního plánu boje proti terorismu pro léta 2007 – 2009.

Důvodů, které by vedly k tomu, že se Česká republika stane cílem útoků mezinárodních teroristických organizací, je několik. Jsme zemí, která je aktivně zapojena do celosvětového boje proti terorismu. Jsme tranzitní zemí a tím i potenciálním místem krátkodobého nebo dlouhodobého pobytu osob, které mohou být napojené na různé teroristické skupiny. Vyloučit nelze ani možné útoky na zastupitelské úřady České republiky v zahraničí, na vojáky, kteří slouží v zahraničních misích, ale i jednotlivce. Možným rizikem je i vyústění různých forem nesnášenlivosti a extremismu až do projevů terorismu.

Úsilí České republiky v boji proti terorismu je sladěno s dokumenty Evropské unie, které využívá. Jde například o dokumenty *Evropská protiteroristická strategie*, *Akční plán Evropské unie pro boj s terorismem* a podobně. Aktivity spojené s bojem proti terorismu vyvíjí Česká republika i na půdě Organizace spojených národů. Zároveň se inspiruje také u zemí, které mají s bojem proti terorismu dlouhodobé zkušenosti a tyto zkušenosti aplikuje do bezpečnostního systému. Nedílnou součástí boje proti terorismu České republiky je poskytování humanitární a rozvojové pomoci. Strategie boje proti terorismu má několik priorit.

Zlepšení komunikace a spolupráce mezi subjekty zapojenými do boje proti terorismu a zkvalitňování podmínek pro výkon jejich činnosti. Zásadní je zde

spolupráce mezi zpravodajskými a bezpečnostními složkami, kdy zpravodajská složka sehrává významnou roli v odhalování příprav teroristického útoku a policejní složka disponuje výkonnými pravomocemi. Obě složky se zároveň doplňují při sledování nebo stíhání konkrétních pachatelů. Pravomoci zpravodajských a policejních složek jsou v této oblasti ve srovnání se zahraničím relativně omezené. Tato omezení zjistila i Rada Evropské unie.

Ochranu obyvatelstva, kritické infrastruktury respektive jiných cílů, potenciálně zranitelných teroristickým útokem. Zde jsou popsány činnosti související s odstraňováním následků teroristických útoků, pokud k nim přes veškerá opatření dojde. Česká republika se zvýšenou měrou věnuje prevenci teroristických útoků na místech s vysokou koncentrací obyvatelstva tzv. měkké cíle. Ochranu kritické infrastruktury trvale řeší Výbor pro civilní nouzové plánování.

Bezpečnostní výzkum, vzdělávání a informování veřejnosti ve vztahu ke konkrétním aspektům boje proti terorismu. Jde o proces, který vytváří podmínky pro odpovídající reakci bezpečnostních složek na existující bezpečnostní hrozby. Tuto oblast je nutné koordinovat s Evropskou unií s ohledem na ochranu kritické infrastruktury a boj proti zneužití chemických, biologických a radioaktivních materiálů. Na základních a středních školách prohloubit výuku ochrany člověka za mimořádných událostí a poskytování první pomoci.

Prevenci radikalizace ve společnosti a boj proti rekrutování do teroristických struktur. Je třeba dosáhnout souladu při soužití domácích většiny a přistěhovalců. Toto je v gesci Ministerstva vnitra. Policie České republiky zavedla od roku 2005 funkce styčných důstojníků pro menšiny. Je třeba zlepšit a prohloubit komunikaci orgánů veřejné správy s představiteli přistěhovaleckých a náboženských skupin.

Legislativní a mezinárodně-smluvní otázky. Přestože právní řád České republiky v současnosti dostatečně umožňuje stíhání teroristických aktivit, ochranu a odškodnění obětí terorismu v souladu s Evropskou unií, musí ještě implementovat právní úpravu odpovědnosti právnických osob.

Prioritou České republiky v oblasti boje proti terorismu je zavádět dobré osvědčené myšlenky ze zahraničí co možná nejrychleji do praxe. Vyřešit slabiny v bezpečnostních sborech. Posunout možnost zpravodajských služeb na úroveň zahraničních partnerů.

1.3.2 Priority v oblasti ochrany obyvatelstva a kritické infrastruktury [14]

Ochrana obyvatelstva je soubor činností a postupů příslušných orgánů a občanů, které mají za úkol minimalizovat negativní dopady možných mimořádných událostí, jako jsou živelné pohromy, havárie a teroristické útoky na zdraví a životy lidí.

Prioritou je výchova a vzdělávání obyvatelstva v oblasti zvládnutí mimořádných událostí s ohledem na práva a povinnosti občanů. Výsledkem by měl být občan, který bude umět zvládat mimořádné události, chránit sebe a poskytnout pomoc ostatním. V současnosti je v oblasti ukrytí kladen důraz na tak zvané improvizované ukrytí. To znamená umět využít k ochraně běžné stavby, jako jsou byty, kanceláře nebo sklepy a podzemní garáže. Zároveň je nutné zvýšit znalost používání prostředků improvizované ochrany, tedy prostředků, které mají občané běžně k dispozici k ochraně dýchacích cest, očí a pokožky.

Kritická infrastruktura slouží k zajištění bezpečnosti státu, fungování ekonomiky, veřejné správy a zabezpečení základních životních potřeb obyvatelstva. Její narušení by mělo negativní dopad na základní fungování státu nebo v menším rozsahu na fungování daného území.

Poškození kritické infrastruktury nebo její zničení může být zapříčiněno přírodní katastrofou, selháním lidského faktoru, techniky nebo technologických postupů a úmyslnými akcemi organizovaného zločinu nebo teroristů. Vzhledem k tomu, že část kritické infrastruktury je vlastněna nebo provozována soukromými subjekty, je nutné

stanovit odpovědnost veřejné správy a privátního sektoru a zajistit výměnu informací mezi nimi.

Smyslem ochrany kritické infrastruktury je zajištění fungování všech subjektů kritické infrastruktury při zohlednění všech možných hrozeb a rizik. To znamená minimalizovat dopady výpadku kritické infrastruktury tak, aby byl postižen co nejmenší počet obyvatel.

Cílem ochrany kritické infrastruktury je zabezpečení strategických a životních zájmů, které se dotýkají životů, zdraví, majetku, životního prostředí a zajištění chodu státu. Stát musí za všech okolností zajistit provozuschopnost základních prvků kritické infrastruktury.

1.3.3 Bezpečnostní složky zapojené do boje proti terorismu [17]

Bojem proti terorismu se zabývá mnoho institucí, které jsou činné v legislativním procesu nebo například v krizovém řízení. Základními bezpečnostními složkami v České republice, které se zabývají přímým bojem proti terorismu, jsou zpravodajské služby, Policie České republiky a Armáda České republiky.

Hlavním úkolem zpravodajských služeb je získávání informací, vzájemná spolupráce na národní, ale i mezinárodní úrovni. Zpravodajskými službami české republiky jsou Bezpečnostní informační služba, která zajišťuje vnitřní zpravodajskou službu, Úřad pro zahraniční styky a informace, který zajišťuje vnější zpravodajskou službu a Vojenské zpravodajství, které se dělí na Vojenské obranné zpravodajství – vnitřní služba a Vojenské zpravodajství – vnější služba.

U policie české republiky je hlavním útvar pro boj proti terorismu Útvar pro odhalování organizovaného zločinu a v jeho gesci zřízený Národní kontaktní bod boje proti terorismu. Jde o centrální komunikační, informační a analytické pracoviště, které se zabývá sběrem a vyhodnocováním informací zjištěných Policií České republiky

o teroristech a o osobách napojených na teroristické organizace. Jeho hlavním úkolem je monitorovat a vyhodnocovat hrozby terorismu vůči zájmům České republiky, podílet se na jejich předcházení a odstraňování.

Další složky Policie České republiky podílející se na boji proti terorismu jsou Ochranná služba Policie České republiky, která zajišťuje ochranu osob a některých budov, Odbory obecné kriminality služby kriminální policie a vyšetřování, které v této oblasti řeší činnost extrémistických skupin a jejich možné propojení s terorismem. Dále je to Útvar rychlého nasazení, který jako jediný provádí služební zákroky proti teroristům.

Na mezinárodní úrovni zajišťuje úkoly boje proti terorismu u Policie České republiky Odbor mezinárodní policejní spolupráce Policejního prezidia české republiky, Interpol Praha, který spolupracuje s Europelem a zahraničními organizacemi Interpolu.

U Armády České republiky mimo již zmiňované zpravodajské služby by se do boje proti terorismu aktivně zapojila 601. skupina speciálních sil Armády České republiky a 312. prapor chemické, radiační a biologické ochrany Armády České republiky. Ve vojenských objektech by zákrok proti teroristům prováděla Special Operations Group Vojenské policie České republiky, což je armádní obdoba Útvaru rychlého nasazení Policie České republiky.

2. CÍL PRÁCE A HYPOTÉZA

2.1 Cíl práce

Cílem práce je vymezení historických aspektů vzniku terorismu a vlivu terorismu na bezpečnost státu a obyvatelstva. Komplexním zpracováním tohoto tématu poskytnout souhrnné informace k problematice vzniku a vývoje terorismu, pro pracovníky všech subjektů v rámci Integrovaného záchranného systému a krizového řízení podílejících se na zajištění bezpečnosti státu.

2.2 Hypotéza

Při zpracování této práce bylo vycházeno z hypotézy, že se terorismus stává stále významnější bezpečnostní hrozbou, v jejímž důsledku dochází k omezování svobody společnosti.

3. METODIKA

Metodika zpracování bakalářské práce na téma Kořeny terorismu byla zpracována následujícím způsobem.

Shromážděním a prostudováním dostupných informací k problematice terorismu byla zpracována základní charakteristika terorismu, charakteristika jeho vzniku a byly vymezeny základní pojmy z oblasti terorismu. Vyhledáním autorů, kteří se ve svých dílech zabývají historickým vývojem terorismu, jeho historickými kořeny a kořeny v současnosti. Získáním informací o službách a složkách, které se bojem s terorismem zabývají a o opatřeních, které z tohoto boje vyplývají a dotýkají se celé společnosti. Studium dostupných zdrojů byly získány informace o počtu teroristických útoků, jejich následcích a o vnímání ohrožení terorismem občany České republiky. Konzultace s vedoucím práce.

Podrobným studiem a porovnáním autorů, kteří se zabývají historickými etapami vývoje terorismu přiblížit historické mezníky, které vedly jednotlivé autory k jejich pohledu na vývoj a dělení těchto etap. Následně sjednotit a zjednodušit pohled na členění historických etap vývoje terorismu. Na základě tohoto zhodnocení byly shromážděny a popsány události a činy, které se odehrály v první z těchto etap a mohou být tedy chápány jako historické kořeny terorismu.

Ze získaných informací byl zpracován částečný přehled o opatřeních, která bezpečnostní služby a složky mohou uplatnit při zvýšené možnosti spáchání teroristického útoku a jak tyto opatření mohou omezovat společnost.

Text bakalářské práce byl zpracován jako komentář získaných a shromážděných informací a jejich vyhodnocením. Tyto informace, které se studiem daného tématu podařilo získat, byly zpracovány tak, aby práce podala přehledný a ucelený pohled na danou problematiku.

4. VÝSLEDKY

V této části práce jsou uvedeny historické etapy vývoje terorismu z pohledu několika autorů, které jsem se pokusil zjednodušit a porovnat tak, aby byly srozumitelné a pokud možno přehledné pro širokou veřejnost. Jako na vše co se terorismu týká, tak i na posouzení historických etap vývoje terorismu, existuje několik pohledů. Proto je třeba si ujasnit pohled na terorismus, který by pro potřeby této práce mohl být vymezen jako násilné jednání proti civilistům za konkrétním účelem. Je samozřejmé, že každý autor si stanovil jiná kritéria pro určení jednotlivých historických mezníků a pro popsání jednotlivých etap vývoje terorismu, proto orientace v této oblasti není jednoduchá.

4.1 Logika terorismu [13]

Luis de la Corte Ibáñez ve své knize *Logika terorismu* rozděluje historický vývoj terorismu na dvě základní etapy a to počátky terorismu a terorismus v moderní době. Druhou z nich dělí na další čtyři období.

V první etapě popisuje teroristické činy v prvopočátku inspirované náboženským fanatismem. Zmiňuje zde zélóty, židovské hnutí proti římské nadvládě, z kterého v roce 60 našeho letopočtu vznikla sekta nazývaná sikariové, kteří malou dýkou podřezávali římské legionáře nebo z jejich pohledu zrádce spolčené s Římem. Zároveň vypalovali sýpky a trávili studně. Dále se autor zmiňuje o sektě assassins, která páchané vraždy chápala jako náboženskou poslušnost. Její příslušníci velmi často zahynuli společně se svou obětí. Svoji smrt chápali stejně jako dnešní muslimští teroristé, tedy jako přímou cestu do ráje. Do této etapy je také zahrnuta Velká francouzská revoluce, která dala význam slovu státní terorismus.

Druhá etapa, která popisuje terorismus v moderní době je rozdělena na čtyři období. První období je charakterizováno terorem anarchistů v carském Rusku v roce

1880. Jejich cílem bylo zastrašit společnost. Ke splnění svého revolučního poslání používali výbušniny a bomby. Tato ideologie našla ohlas i v jiných zeních. V tomto období byl teroristy zavražděn francouzský prezident Carnot 1894, italský král Umberto II. roku 1900 a v roce 1901 americký prezident Mackinley.

Druhé období se datuje roky 1917 až 1965 a je nazýváno jako protikoloniální. V tomto období si teroristé uvědomili, jak je důležité, aby o jejich činech věděla co nejširší veřejnost. Teroristé se více zaměřovali na útoky proti policii a pořádkovým silám a neadekvátní reakci státu se snažili využít ve svůj prospěch a k podpoře veřejného mínění proti koloniálním a represivním vládám.

Třetí období v letech 1968 až 1979 je nazýváno obdobím nové nacionalistické levice. Rozvíjí se diktátorské režimy. Vznikají nové teroristické organizace, které ke své činnosti využívají mezinárodní spolupráce. V tomto období se ve větší míře uplatňují například únosy letadel. V Mnichově v roce 1972 po útoku teroristické organizace Černé září na olympijskou vesnici zemřelo jedenáct izraelských sportovců.

Čtvrté období trvá od roku 1979 do současné doby. Počátkem byla revoluce vedená ajatolláhem Chomejním v Iránu. Toto období se vyznačuje náboženským extremismem. Teroristé útočí na každého, kdo nevyznává jejich náboženství. V roce 1983 provedlo hnutí Hizballáh svůj první sebevražedný atentát. Tuto taktiku později převzali i další islámské teroristické organizace. V Afghánistánu odpor mudžáhidů proti sovětské nadvládě a jejich podpora islámských dobrovolníků z celého světa stála u zrodu Al-Kajdy.

4.2 Historický vývoj terorismu [12]

Pavel Foltin a David Řehák ve své práci *Historický vývoj terorismu* popisují pět etap vývoje terorismu, které autoři následně pojmenovali.

První *historickou etapu* datují od dob starověkého Řecka do konce 17. století. Od dob římské říše byly využívány vojenské jednotky k vedení válek, které byly nazývány jako ničivé nebo trestné. Podstatou bylo potrestání vzpoury nebo vzbudit strach z moci Říma u nově porobených národů. Zároveň tyto války umožňovaly římským legionářům drancovat, znásilňovat a tím si vynahradit poměrně nízký žold, který za svojí oddanost Římu pobírali. V době Kristova narození vznikla v Jeruzalémě ovládaném Římany extrémistické židovské hnutí, které se nazývalo *zélóti*. Tato skupina vraždila představitele Říma a také domácí šlechtu, která s Římem sympatizovala. Do tohoto období patří také činnost sekty asasinů v době křižáckých výprav v 11. století a činnost středověké inkvizice, která v prvopočátku byla zaměřena na boj s kacířstvím, avšak později svého postavení zneužívala k získávání majetku.

Do druhé *nacionalistické etapy* autoři zařazují události od počátku 18. století až do roku 1939. Je zde patrna výrazná změna v motivu páchání násilí, kterým je v tomto období výrazné nacionalistické cítění. Patří sem útoky na civilní obyvatelstvo na Balkáně během rusko-turecké války, kdy Turci ustupovali ze svých území v Evropě. To vedlo k odporu místních obyvatel proti tureckým vojákům následným masovým vraždám a vzájemným odplatám. Model tohoto chování mezi muslimy a křesťany můžeme v této oblasti spatřovat do současné doby. Prvky teroristického chování můžeme spatřovat i v období kolonizace Ameriky ve vzájemných vztazích a způsobu boje mezi osadníky a indiány. Dalším mezníkem této etapy je Velká francouzská revoluce, během které bylo v letech 1793 až 1794 období prosazování pořádku nazýváno „*régime de la terreur*“. Během 19. století se rozvíjí anarchistické hnutí. Které se vraždami a bombovými atentáty snažilo upozornit na zvětšující se rozdíly mezi třídními vrstvami a vyvolat mezinárodní povstání dělníků proti vládám.

Třetí etapou je *etapa válek* v letech 1914 až 1945, která se vyznačuje především násilím proti civilnímu obyvatelstvu. Toto umožnila tzv. totální válka, která nerozlišovala vojenské a civilní cíle. Tím však porušovala Ženevské dohody o pravidlech války. Například blokáda Německa za 1. světové války britskou admirálostí, která měla vyhladovět německá vojska, se velmi citelně dotkla civilního

obyvatelstva. Toto jednání lze hodnotit jako mezinárodní terorismus. 2. světová válka je obdobím, kdy během holocaustu bylo páčáno největší násilí na civilním obyvatelstvu Adolfem Hitlerem a také kobercové nálety spojenců nad Německem, které měli oficiálně zničit infrastrukturu, stály život mnoha civilistů

Čtvrtá je *etapa studené války* v letech 1946 až 1989. Nastupuje masivní nárůst projevů mezinárodního terorismu, který byl podporován jednotlivými politickými bloky. Důvodem bylo očekávání dalšího světového válečného konfliktu. Koncem 60. let se objevují útoky na policisty a soudce, kteří vyšetřují terorismus. Následují útoky na nádraží, letadla a velké průmyslové firmy. Celé toto období je charakterizováno velkou rozmanitostí teroristických útoku od vražd, únosů rukojmích nebo letadel po bombové útoky. Významný je i válečný konflikt ve Vietnamu v letech 1964 až 1975, který se opět velmi dotkl civilního obyvatelstva a teroristický útok na izraelské sportovce na Olympijských hrách v září 1972 v Mnichově. Počátkem 80. let se objevují první sebevražedné útoky.

Pátou etapou je etapa *studeného míru* od roku 1990 po současnost. V tomto období vystupuje do popředí náboženský a nacionalistický terorismus. Došlo k rozpadu bývalé Jugoslávie. Teroristé použili zbraně hromadného ničení v Tokiu v roce 1995 kdy sekta Óm šinrikjó vypustila v metru nervový plyn sarin. Začínají se využívat moderní technologie jako mobilní telefony nebo internet. Tyto aspekty umožňují vznik globálního terorismu, jehož nejznámějším zástupcem je Usáma bin Ládín a Al Káida, která má asi 50 000 členů a základny v 65 zemích světa. Jejím charakteristickým znakem je snaha zasáhnout více cílů najednou.

4.3 Encyklopedie světový terorismus [22]

Encyklopedie světový terorismus od starověku až po útok na USA rozděluje historický vývoj terorismu do třech základních etap.

První etapa se zabývá terorem v dějinách do roku 1939. Jsou zde popisovány starořecké vraždy a vraždy v Římě, které byly páčány s cílem získat moc, postup vojevůdců vůči protivníkům a civilnímu obyvatelstvu ve středověkých válkách a při obléhání měst. Je zde zmiňována i sekta asasínů, která byla ve své době považována za zdroj nebezpečí pro stabilitu muslimského světa. Dále je zde popisován Čingischán a jeho teror proti vojskům protivníka a vyvražďování civilního obyvatelstva při dobývání nových území. Do této etapy také patří teror páchaný vzájemně mezi osadníky a indiány při osidlování Ameriky. Jako příklad státního teroru je zde uváděna Velká francouzská revoluce, po níž koncem 19. století vystupuje do popředí anarchismus. Mezi významné činy anarchistů patří vražedný atentát na cara Alexandra II. v roce 1881 a atentát na Františka Ferdinanda d'Este v Sarajevu roku 1914. Reakce na tento čin vedly až k vypuknutí 1. světové války, během které byl používán teror jako nástroj vedení války proti civilnímu obyvatelstvu. Autoři zde také popisují genocidu Arménů Turky a Stalinův státní teror.

Druhá etapa popisuje teror za 2. světové války, během které německá armáda páchala teror na civilním obyvatelstvu, bylo zavedeno pravidlo, že za každý čin proti německé armádě byla provedena mnohonásobně krutější odplata. Vrcholem německého teroru proti určité skupině obyvatel v tomto období byl holocaust. Pocit jisté nadřazenosti Japonců stejně jako Němců nad ostatními rasami, vedl k páčání teroru japonskou armádou na civilním obyvatelstvu a válečných zajatcích na okupovaných územích. Chování německé armády během válečného tažení mělo za následek stejné chování ze strany sovětských vojáků vůči Němcům.

Třetí etapa popisuje původ moderního terorismu po skočení 2. světové války až po současnost. Zabývá se vznikem teroristických skupin, Jako mezníky je zde uvedeno chování francouzských kolonistů a alžírských muslimů vůči sobě navzájem v letech 1945 až 1962 a další války a teroristické aktivity za odstranění kolonialismu v Africe.

4.4 Shrnutí

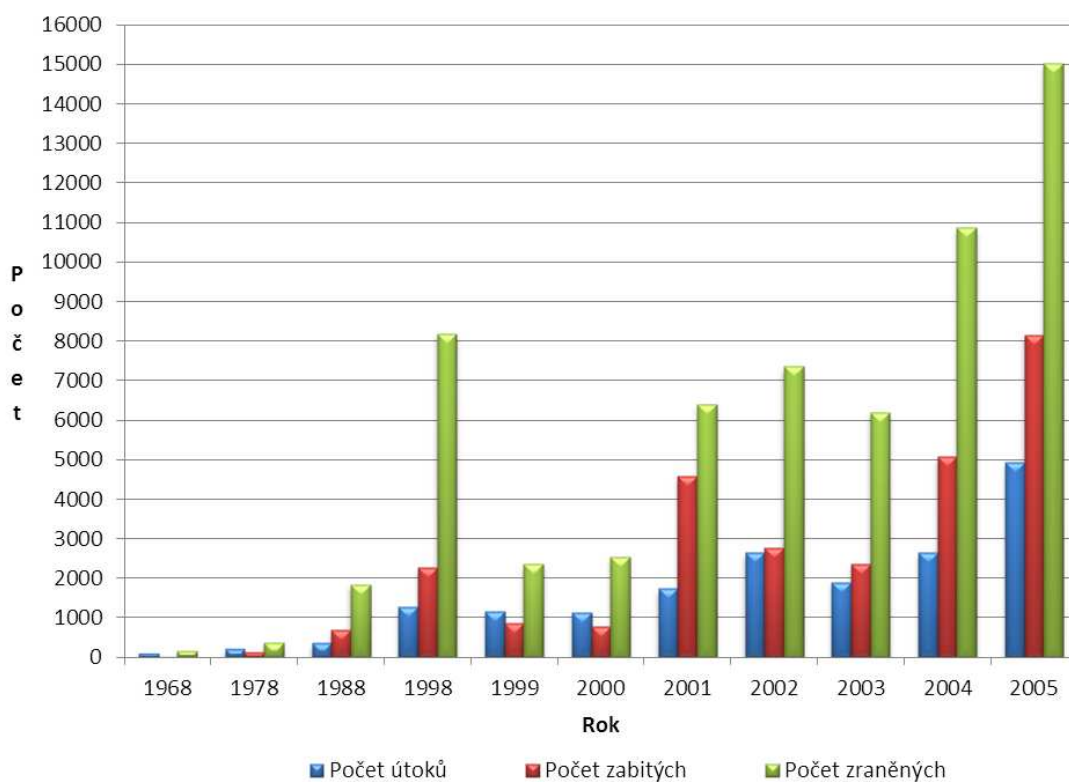
Autoři historické etapy vývoje terorismu nepopisují a nečlení úplně stejným způsobem. Je však patrné, že jednotlivé události a činy vnímají stejně. Ze získaných informací by pro potřeby této práce bylo dostačující rozdělit historický vývoj terorismu do tří základních etap. **První etapa** obsahuje období od starověkého Řecka po Velkou francouzskou revoluci, která dala terorismu jasně politický podtext a můžeme hovořit o nástupu státního terorismu. V této etapě bylo motivací získání moci, majetku a území. **Druhá etapa**, kterou můžeme chápat jako počátek moderního terorismu, zahrnuje anarchismus od druhé poloviny 19. Století, jehož představitelé se vraždami a atentáty snažili o nové politické uspořádání. Vrcholem bylo vypuknutí 1. světové války v roce 1914. Do této etapy patří také 2. světová válka, během které se asi nejsilněji projevoval státní teror a genocida. Po skončení 2. světové války toto období pokračuje studenou válkou mezi západním a východním blokem až do roku 1989. **Třetí etapa** začíná rozpadem východního bloku a trvá do současnosti. Rozpad bipolárního uspořádání světa dal možnost vystoupit do popředí náboženskému terorismu. Myslím, že takto stručně popsany a do tří etap rozdělený historický vývoj terorismu je výstižný a velmi snadno pochopitelný.

4.5 Terorismus v současnosti

Jedním z mezníků historického vývoje terorismu je rok 1989 kdy došlo k rozpadu bývalého východního bloku a zániku bipolárního rozdělení světa. Ideologický terorismus ustupuje do pozadí a jeho místo zaujímá terorismus náboženský a nacionalistický. V nedávné minulosti byl terorismus převážně lokální záležitostí. Avšak terorismus se vyvíjí a mění se i jeho prostředky a metody. Tím stoupá jeho účinnost a počty obětí. Je samozřejmé, že chápání teroristického činu nebo útoku je rozdílné, proto i instituce zabývající se sběrem dat o těchto skutečích mají odlišná

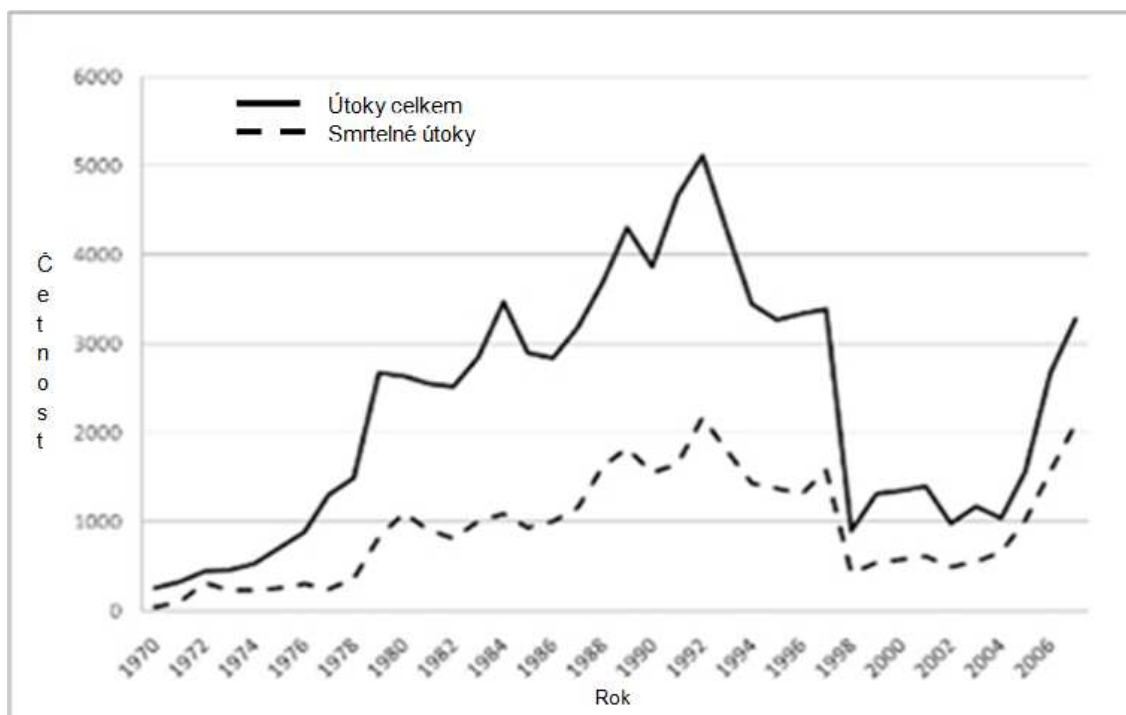
kritéria a díky tomu se ve svých závěrech mohou lišit. Avšak průběh grafů, které uvádím, jasně dokazují, že terorismus je stále nebezpečnější, že stoupají počty teroristických útoků a jejich následky jsou ničivější.

Graf č. 1: Počet útoků, zraněných a zabitých osob v letech 1968, 1978, 1988 a za období 1998 - 2005

Zdroj: Foltin [12]

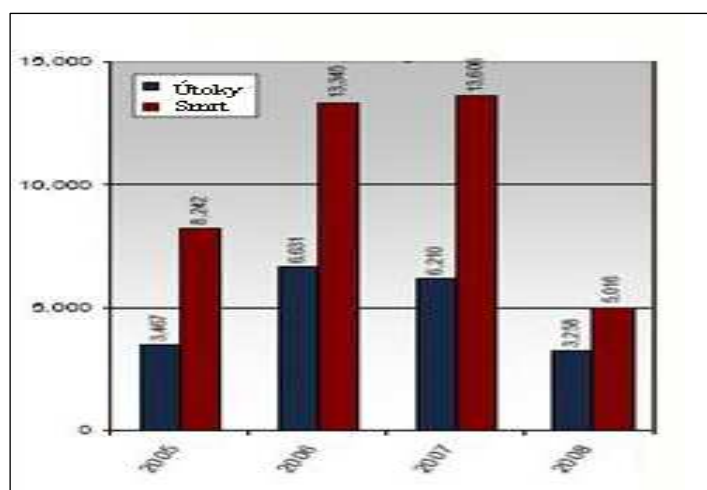
Graf č. 2: Vývoj četnosti útoků celkem a smrtelných útoků v letech 1970 - 2006

Zdroj: Marshall [18]

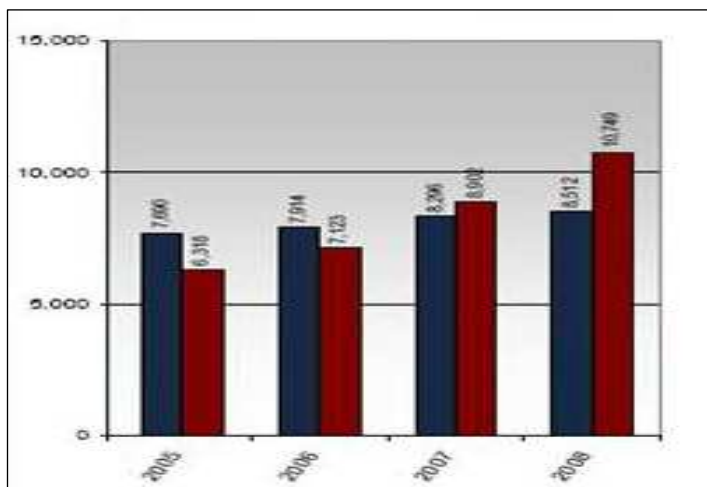
Následující grafy dokazují, že vývoj v počtu útoků a jejich následků se liší dle oblasti a bezpečnostní situace v ní.

Graf č. 3: Počet útoků a úmrtí v Iráku v letech 2005- 2008

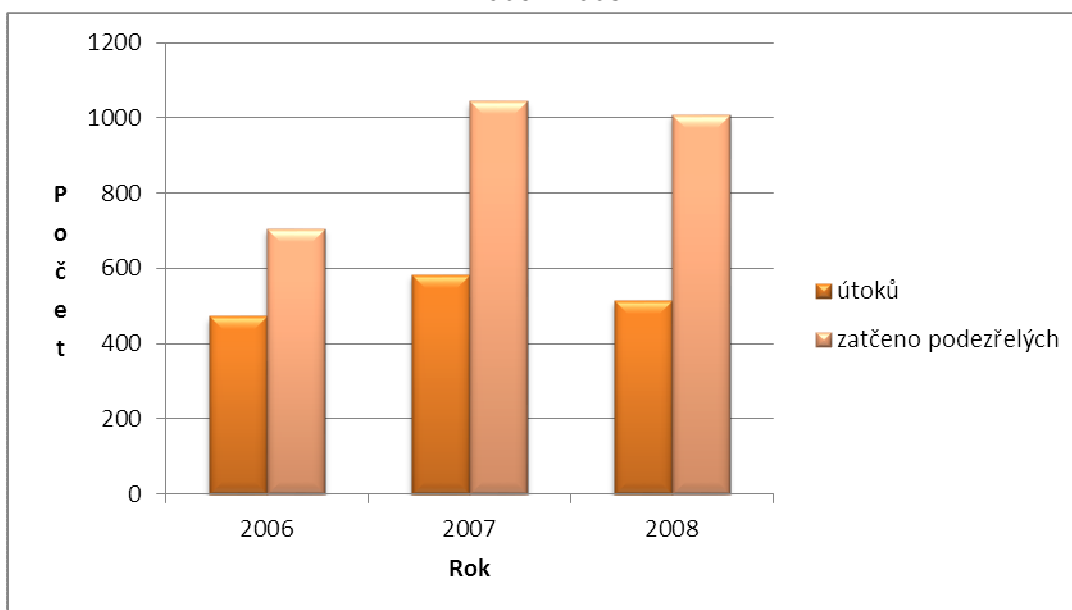
Zdroj: Marshall [18]

Graf č. 4: Počet útoků a úmrtí v zemích mimo Irák v letech 2005 – 2008

Zdroj: Marshall [18]

Graf č. 5: Počet útoků a zadržených osob v souvislosti s nimi v EU v letech 2006 - 2008

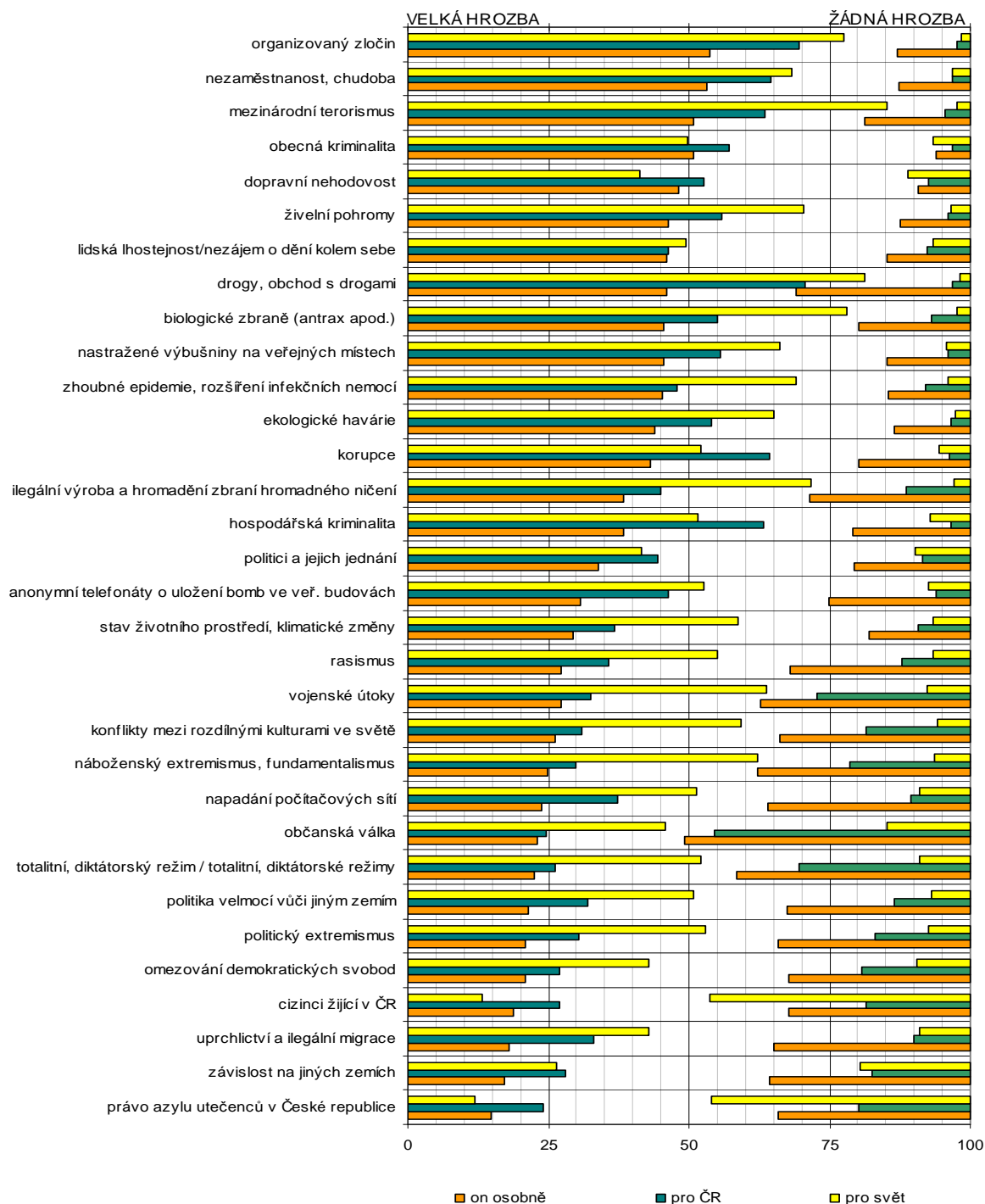

Zdroj: TE - SAT 2009 [24]

Terorismus je v současnosti celosvětovým problémem. Rizika a ohrožení, které z toho vyplývají, nutí státy a instituce ke spolupráci. Proto i Česká republika se na těchto aktivitách podílí. Tím se stává potenciálním cílem teroristů. Pohled na

teroristické ohrožení se po 11. září 2001 očima české veřejnosti změnil. Tento pohled nastiňuje graf společnosti STEM z roku 2003, z kterého vyplývá, že terorismus je občany České republiky vnímán jako významné ohrožení bezpečnosti státu a světa.

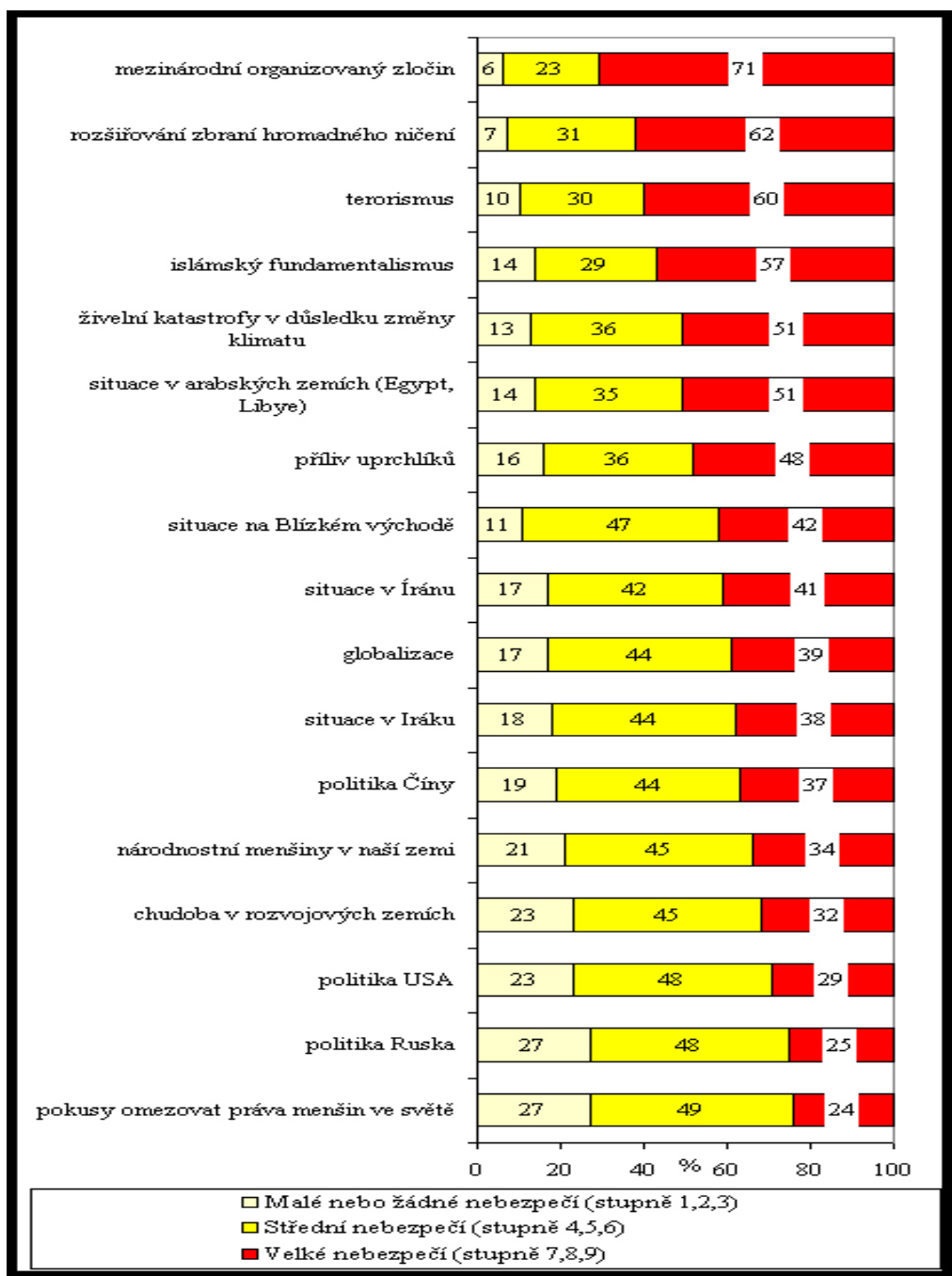
Graf č. 6: Vnímání hrozeb pro občany, pro ČR a celý svět (v %)

Zdroj: *Názory občanů ČR* [27]

Mohlo by se zdát, že vnímání terorismu občany České republiky v roce 2003 bylo silně ovlivněno útoky z roku 2001. Proto uvádím i graf společnosti STEM, na kterém je patrné, že pohled na ohrožení terorismem se nijak zásadně nezměnil ani v roce 2011.

Graf č. 7: Vnímání nebezpečí občany ČR pro naši zemi

Zdroj: Výzkum STEM trendy 03/2011 [28]

5. DISKUZE

Terorismus se stal součástí dnešního každodenního života. Jeho ohrožení a rizika z toho vyplývající vnímá každý. Někdo více, někdo méně, záleží na pohledu, uvědomění si daného rizika, ale i na informovanosti každého z nás. Kořeny terorismu jsou hluboké a různorodé. Historické kořeny jsou neměnné a pevně dané. Záleží pouze na pohledu a chronologickém uspořádání jak je budeme chápat. Na základě pohledu autorů v kapitole 4. je možné za historické kořeny považovat skutky, které původně přívlastek teroristický neměly a autoři je zařazují do prvních etap historického vývoje terorismu. Přívlastek teroristický jim zpětně dala až Velká francouzská revoluce. Proto zde přiblížím několik událostí a činů spadajících do tohoto období, tzn. od dob starověkého Řecka po Velkou francouzskou revoluci.

Teror ve starověkém Řecku a Římské republice. Ve starém Řecku byly vraždy páchané za účelem získání moci běžné. Vládcem se tu mohl stát pouze tyran, který se chopil vlády vysloveně násilím. Někteří vládci však měli širokou podporu obyvatelstva. To těžce nesli ostatní aristokraté a hledali všemožné důvody, jak tyto vládcy svrhnout. Příkladem může být válka mezi Athénami a Spartou, ta měla způsobit pád athénské vlády Hippia. To se roku 509 př.n.l. spartanům podplacených vlivnou athénskou rodinou podařilo. Po ustanovení republiky v roce 509 př.n.l. se zdálo, že politické vraždy mezi vládci Říma, již nebudou mít své opodstatnění. Přesto byl roku 44 př.n.l. zavražděn spiklenci ze senátu G. I. Caesar [22].

Čínští vojevůdci Sun-é a Sun Pin během svých tažení už 500 let. př.n.l. používali postupy a metody, které lze nazvat jako teroristické. Jsou to taktiky obvyklé a neobvyklé, o kterých hovoří ve svém díle *Umění války*. Obvyklé taktiky jsou předvídatelné, neobvyklé taktiky jsou netypické a těžko předvídatelné, použité vynalézavým způsobem [12].

Teror za římského impéria. Teror byl za římského císařství nástrojem vlády a vedení války. Po smrti G. I. Caesara bylo zavražděno 2130 politických soupeřů.

Během válečných tažení Římané všechny protivníky nemilosrdně zabíjeli a nebrali žádné zajatce. Vládcové Říma stejně nemilosrdně postupovali proti vlastním lidem, pokud se zúčastnili revolty nebo proti vojákům, pokud se jim zdálo, že nebojovali s dostatečným nasazením. Ti byli decimováni. To znamená, že byl popraven každý desátý muž daného oddílu [22].

Byzantská říše. Císař Justinián II. byl za svou neoblíbenou formu vlády roku 695 svržen. Generál Leontinus mu nechal uříznout nos, rozříznout jazyk a vyhnal ho ze země. Justinián II. se spojil s nepřáteli Byzantské říše Bulhary a roku 705 opět převzal vládu. Následovalo šest let odplaty a teroru. Justinián II nechal popravit většinu důstojníků a politických odpůrců [22].

Středověké války. V této době bylo běžné, že domy poražených byly vydrancovány a zajatci prodáni do otroctví. Teror se běžně používal k zastrašení poražených, například vláčením vládců nebo vysokých velitelů za koňmi. Zároveň se nově objevuje požadování výkupného. Rytíři měli pro protivníka větší hodnotu, pokud byli zajati živí. To vedlo k tomu, že během bitev bylo zabito pouze několik jedinců z řad rytířů. Z toho vyplývá, teror se uplatňoval podle toho, ke které sociální skupině jedinec patřil [22].

Středověká inkvizice byla představitelem specifického násilí, které v sobě mělo teroristické prvky. Původně se měla vypořádat s kacířstvím, které podle církve ohrožovalo křesťanské učení a autoritu církve. Později sloužila inkvizice k získávání majetku a bohatství pro církve. Jejimi prostředky bylo mučení, psychický nátlak a tresty smrti upálením nebo oběšením [12].

Asasíni byli fanatická vražedná sekta muslimů patřící k ismailské odnoži šíitského islámu, která působila od 11. do 13. století v oblasti Perského zálivu. Jeho hlavní větev je v současnosti oficiálním náboženstvím Iránu. Asasíni operovali samostatně nebo v malé skupině. Hlavním cílem bylo zabít převážně pomocí dýky vůdce protivníka. Vrah neměl většinou šanci na útěk a byl zmasakrován stráží zabitého. Ani toto jim nezabránilo podnikat další vražedné útoky. Sami sebe považovali za boží

vyslance a tímto ospravedlňovali vraždu kohokoliv, kdo nesouhlasil s jejich náboženstvím [12].

Teror za mongolských válek patří k charakteristickým rysům vedení válek za Čingischána a jeho synů. Mongolové během válek neradi umírali. Proto po dobytí města bez milosti zmasakrovali obyvatele. Tím dali vzkaz dalším městům, aby se raději vzdali. Pokud tak učinili, nemuseli Mongolové bojovat a neměli žádné ztráty. Toto jednání by se dalo nazvat jako státní terorismus vysokého stupně. Díky této taktice si Mongolové během několika týdnů podrobili Rusko. V letech 1211 až 1279 během dobytí Číny Mongolové povraždili 15 miliónů rolníků. Zajaté obyvatelstvo používali jako živé štíty při setkání s čínskou armádou. Její vojáci odmítli bojovat s tím, že by mohli zabít své příbuzné [22].

Američtí indiáni a osadníci používali během kolonizace Ameriky vzájemně teror vůči sobě, aby zastrašili protivníka a prosadili svoje cíle. Například v letech 1622 a 1644 bylo zmasakrováno na 850 kolonistů včetně žen a dětí. Následná odvěta měla za následek vyvraždění místních původních obyvatel v dané lokalitě a zničení jejich obydlí a úrody [22].

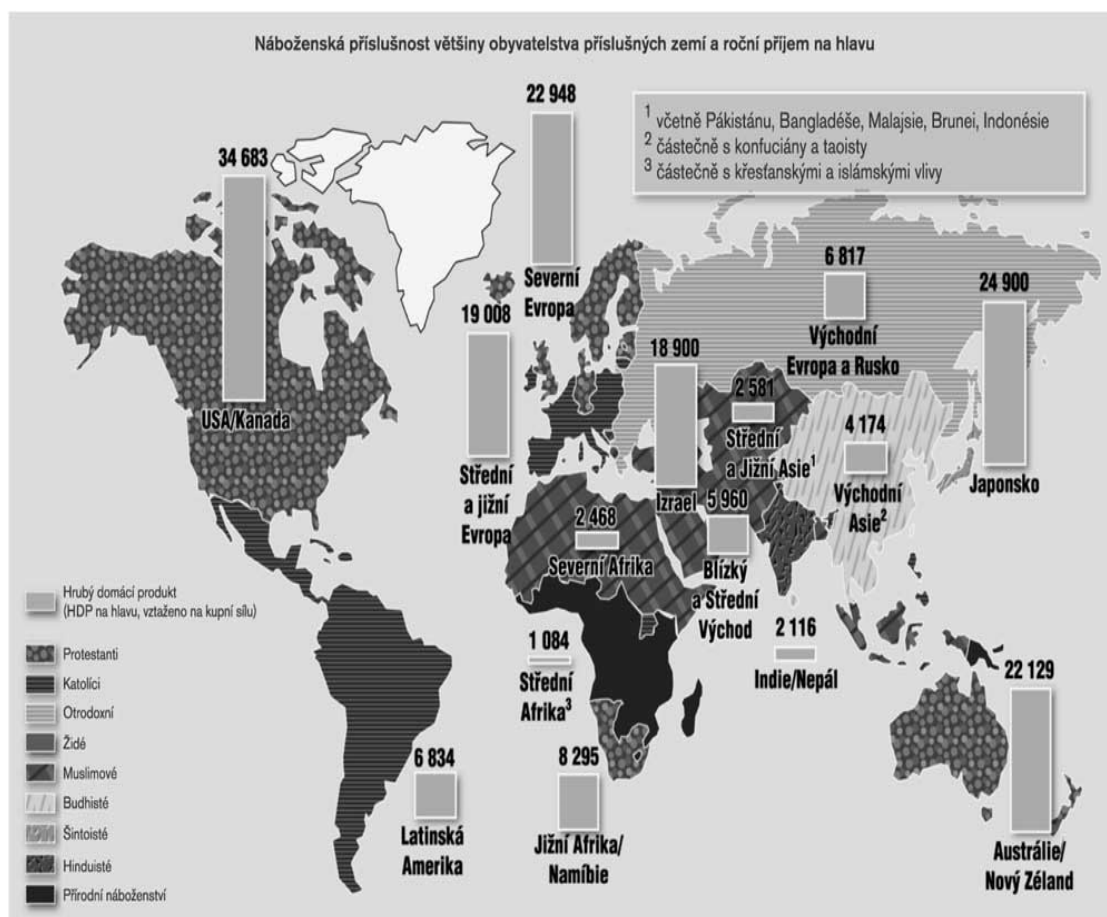
Velká francouzská revoluce v letech 1789 – 1815. Teror a jeho metody se v tomto období staly zákonnými prostředky oficiální státní politiky. Během revoluce bylo jen v Paříži popraveno 3000 osob. V celé zemi pak uvězněno na půl miliónu politických vězňů, z nichž 12 000 zemřelo. Teror jako takový je hlavně spojován s činností *Výboru pro veřejné blaho* v letech 1793 – 1794. Brutalitu s jakou revolucionáři postupovali, dokazuje příklad z června 1794, kdy v Lyonu mělo být popraveno 700 lidí. Protože gilotina nefungovala, rozstříleli revolucionáři tyto osoby kanonem na náměstí [22].

Dalšími důvody proč nás terorismus provází a i nadále bude provázet je *náboženství* a *chudoba* převážně muslimských států [20]. Islámské náboženství a fundamentalismu jsou hnacím motorem současných teroristů. Islám má mnoho společných tradic s judaismem a křesťanstvím, proto by se vyznavači Koránu měli

chovat k těmto náboženským skupinám ohleduplně a nemilosrdní mají být pouze k bezvěrcům. Přístup k bezvěrcům je v Koránu jasně daný, píše se zde „*zabijte je všude kde na ně narazíte*“, následně je však tento postup zmírňován slovy „*bojujte ve jménu Božím s těmi, kteří bojují proti vám, ale neútočte na ně jako první. Bůh nemá rád násilníky*“ (CARR [6] 2002). Současné teroristické útoky utvrzují můj názor, že islámští teroristé si z koránu vybírají jenom některé pasáže a útočí na každého, kdo nevyznává jejich interpretaci koránu. Jejich netolerantnost k ostatním je ve vlastních očích ospravedlňuje při útocích na každého, kdo má být jen verbální výhrady k islámu. (K tomuto pohledu mě vede případ z počátku dubna 2011, kdy demonstranti v Afghánistánu zavraždili několik pracovníků OSN. Důvodem byli zvěsti o údajném pálení Koránu v USA). Islámští fundamentalisté jsou přesvědčeni, že svojí vlastní, na islámu založenou společnost mohou rozvinout, pouze když odmítnou západní zákony a zvyky a vrátí se zcela k právu šaría. Tento pohled podpořila revoluce v Íránu v letech 1978 až 79, během které vznikl stát muslimských šíitů v zemi, která byla do té doby poměrně prozápadně orientována. Je třeba také zmínit válku v Afghánistánu, kde byla sovětská vojska poražena mudžáhidy, islámskými bojovníky z celého světa, kteří cílevědomě bojují proti západní civilizaci. Po porážce sovětského režimu si v Afghánistánu militantní muslimové vytvořili skupinu oddaných a zkušených bojovníků z celého Blízkého východu, z kterých v 80. letech vytvořil Usáma bin Ládín teroristickou organizaci Al-Káida.

Za postojem mudžáhidů stojí právě chudoba islámských zemí na Blízkém východě a v severní Africe. Mezi padesáti nejchudšími zeměmi světa je dvacet tři muslimských, převážně arabských států. Přestože zhruba dvacet arabských zemí ovládá přibližně dvě třetiny světových zásob ropy, jejich hospodářský rozvoj tomu neodpovídá. Během posledních dvaceti let byl ekonomický růst zemí arabského světa dokonce nižší než ekonomický růst rozvojových zemí. Nestabilita v těchto zemí stojí za neochotou investorů vkládat do nich větší prostředky. Zároveň je nutné zmínit rychlejší růst počtu obyvatel těchto zemí proti západním státům [20].

Obrázek č. 1: Náboženská příslušnost většiny obyvatelstva příslušných zemí a roční příjem na hlavu

Zdroj: *Hospodářské noviny*, 2004 [20]

Špatné životní podmínky, chudoba, špatná lékařská péče a velmi často i omezený přístup k pitné vodě. Toto všechno jsou důvody, které u obyvatel těchto zemí vedou k frustraci a negativnímu pohledu na západní civilizaci. Mnoho mladých mužů, kteří vstoupili do řad mudžáhidů má univerzitní vzdělání, ale ekonomická situace v zemích odkud pocházejí, jim nedává šanci toto vzdělání uplatnit a nalézt práci aby mohli důstojně žít a uživit sebe a své rodiny. Nerovné podmínky v seberealizaci mezi jejich zeměmi a západní civilizací je vedou k nenávist vůči západním zemím. Ekonomická situace a přesvědčení je také důvodem proč mnoho, často velmi mladých mužů vstupuje do řad sebevražedných atentátníků. Je pravda, že materiální výhody

nebudou tak časté jako přesvědčení, že po spáchání sebevražedného atentátu se stanou věčně žijícími mučedníky, kteří se dostanou do ráje nekonečných rozkoší a jejich tváře a jména budou zveřejněna a obdivována. V současnosti se stále více objevují sebevražedné atentátnice, které jsou utvrzovány v tom, že pokud spáchají sebevražedný útok, budou se nejenom ony samy těšit z blízkosti Alláha, ale tuto poctu dopřejí i dalším členům své rodiny.

Na základě získaných informací lze konstatovat, že terorismus bude v naší společnosti existovat do té doby, dokud budou přetrvávat důvody, vedoucí k jeho vzniku. Tyto důvody (kořeny) jsou:

- **získání moci, podrobení si národů a území;**
- **ideologie;**
- **působení nadnárodních společností;**
- **nedemokratické působení vládních stran a představitelů států;**
- **ekologické;**
- **ekonomické;**
- **občanské;**
- **politické;**
- **národnostní;**
- **etnické;**
- **rasové;**
- **náboženské;**
- **špatné životní podmínky;**
- **chudoba;**
- **nedostatek lékařské péče;**
- **malé nebo žádné možnosti vzdělání;**
- **velmi nízká životní úroveň;**
- **nemožnost používání elektřiny;**
- **nedostatek vody;**
- **nedostatek základních potravin;**

- **nerovné postavení ve společnosti;**
- **nemožnost dovolat se spravedlnosti;**

5.1 Omezení společnosti vyplývající z hrozby terorismu

Boj proti terorismu vyžaduje dát zpravodajským službám a bezpečnostním složkám takové pravomoci, které při jejich uplatnění ve svém důsledku omezují společnost, kterou mají chránit. Nové hrozby, které vývoj terorismu přináší, jsou důvodem toho, že je třeba přijímat i nové pravomoci pro státní orgány. Čím je stát technologicky vyspělejší, tím více může využívat například informační technologie k boji proti terorismu, ale zároveň tím více omezovat občany. Jako příklad mohu uvést Zákon č. 273/2008 Sb., o Policii České republiky, konkrétně § 39 *Rušení provozu elektronických komunikací*, který dává Policii České republiky pravomoc *rušit provoz elektronických komunikací za účelem odstranění bezprostředního ohrožení životů nebo zdraví osob anebo bezprostředně hrozící škody velkého rozsahu na majetku*. (Zákon č. 273/2008 Sb. [29]).

V současné době teroristé používají mobilní telefony nejen k dorozumívání, ale i k aktivaci nástražného výbušného systému na dálku. Nalezený nástražný výbušný systém může být součástí cíleného útoku. Lze ho aktivovat na dálku právě v momentě, kdy je prováděna evakuace nebo záchranné a likvidační práce složkami Integrovaného záchranného systému. Proto je třeba v odůvodněných případech zamezit aktivaci těchto systémů výše uvedeným způsobem. Toto opatření však velmi omezuje osoby, které bydlí nebo se pohybují v lokalitě, kde byl zrušen nebo omezen provoz elektronických komunikací v okamžiku, kdy potřebují zavolat mobilním telefonem například zdravotnickou pomoc nebo řeší naléhavé problémy v rodině.

Boj proti terorismu a opatření s tím související omezují celou společnost. Zvýšené bezpečnostní kontroly na letištích znepříjemňují a prodlužují odbavení. Důvodem k prohledání příručního zavazadla, které si cestující bere s sebou na palubu,

může být i zapomenutý pilník na nehty v kabelce. Možnost parkování nebo nastoupení a vystoupení z vozidla před letištním terminálem je v současnosti velmi časově omezen. V době zvýšených bezpečnostních opatření se toto může dít i za dozoru policistů ozbrojených samopaly. Tyto opatření vedou některé občany k nechuti nebo dokonce odmítání létat. Dalším důvodem je obava z teroristického útoku na palubě letadla a v neposlední řadě možnost teroristického napadení v konkrétních turistických destinacích jako je například Egypt. V případě bezpečnostního opatření v okolí vytypovaných budov ve městech jako jsou významné budovy státní správy nebo v některých případech židovské synagogy dochází k omezování pohybu vozidel nebo chodců v okolí těchto objektů. Tato opatření se provádějí za asistence Policie České republiky, která například snižuje počty jízdnic pruhů nebo úplně uzavírá pro veřejnost některé ulice. To samozřejmě omezuje občany, kteří se musejí v těchto lokalitách pohybovat nebo jimi pouze projíždět. Při ochraně významných budov a objektů dochází k navýšení počtu bezpečnostních pracovníků. Jsou prováděny zvýšené kontroly osob vstupujících do těchto objektů, velmi často se návštěvníci musí pohybovat v doprovodu pracovníka dané instituce. Vozidla, která vjíždějí do objektu, jsou ve zvýšené míře kontrolována nebo je jim vjezd úplně zakázán. Samozřejmě jsou prováděny kontroly elektronických zabezpečovacích systémů budov.

Toto vše jsou opatření, která mohou být prováděna zpravodajskými službami a bezpečnostními složkami v boji proti terorismu nebo při zjištění možného teroristického napadení konkrétního cíle. Je samozřejmé, že jsou velmi nákladné a stojí nemalé finanční prostředky každý stát, který bere hrozbu terorismu vážně. Z výše uvedeného vyplývá, že těmito opatřeními je omezována celá společnost. Avšak kdo je s možností teroristického útoku seznámen a chápe jeho hrozbu, respektuje tyto opatření a omezení z nich vyplývající.

6. ZÁVĚR

Lze konstatovat, že terorismus je fenomén, který se v současnosti, ale i v budoucnosti pravděpodobně nikdy nepodaří vymýtit. Celé světové společenství se tímto problémem bude muset stále častěji a intenzivněji zabývat. Historie ukázala, jak se terorismus vyvíjel v souvislosti se společenským zřízením, chápáním moci a náboženstvím. Dalším důvodem proč s terorismem musíme počítat i v budoucnosti je, náboženský fundamentalismus, chudoba muslimských zemí a jejich propastný ekonomický rozdíl ve srovnání s vyspělými společnostmi západních zemí. Prostředky a metody teroristů se měnily v souvislosti s vývojem zbraní a technologií. Současně se měnil i způsob ochrany proti terorismu a její taktika.

Teroristický útok na XX. olympijských hrách v Mnichově, během kterého teroristická skupina Černé září vnikla do nestřežené olympijské vesnice a zajala jako rukojmí izraelské sportovce, byl významným mezníkem v boji proti terorismu. V průběhu záchranné akce přišly o život všechna zajatá rukojmí. Výsledkem byl impulz k vytvoření národních speciálních jednotek pro boj s terorismem. Tyto speciální zásahové jednotky však řeší teroristický útok v jeho průběhu nebo jeho následky.

Účinným prostředkem v boji proti terorismu jsou zpravodajské služby, které mají možnost teroristické činy předvídat, s předstihem typovat předpokládané cíle a v neposlední řadě eliminovat činnost teroristických skupin a buněk, což je samozřejmě efektivnější než přímý fyzický boj s teroristy. Nový rozměr spolupráce zpravodajských služeb v mezinárodním měřítku si vyžádaly útoky na USA v září 2001. Tato spolupráce je velmi důležitá pro získávání informací a je samozřejmě možná pouze se souhlasem dotčených vlád.

Události z 11. září 2001 se promítly i do činnosti a struktury Policie České republiky, která na ně následně reagovala vytvořením Národního kontaktního bodu pro terorismus Útvaru pro odhalování organizovaného zločinu, který se bojem proti terorismu a jeho odhalováním zabývá.

Ve své práci jsem chtěl zjednodušit pohled na složitý historický vývoj terorismu, zmínit a stručně popsat jeho historické kořeny a kořeny, které jsou příčinou terorismu v současnosti. Záměrem bylo přiblížit a osvětlit opatření, která jsou nově přijímána v souvislosti s bojem proti terorismu. Přestože jsou přijímána a prováděna pro naši bezpečnost, mohou ve své podstatě omezovat celou naši společnost. Dále jsem se snažil alespoň částečně specifikovat služby a složky, které se s problematikou terorismu zabývají a konkretizovat jejich činnost. Mnou nastíněný pohled na popisovaný soubor by mohl jako jeden z dalších zdrojů přispět k pochopení terorismu a zkvalitnění výkonu služby nejen příslušníků Policie České republiky, ale i ostatních pracovníků Integrovaného záchranného systému, a že bude přínosem i pro všechny pracovníky krizového řízení, což by se mohlo pozitivně promítnout v činnosti institucí zabývajících se problematikou ochrany obyvatelstva.

Závěrem lze konstatovat, že ani v České republice, stejně jako kdekoli na světě nelze vyloučit možnost teroristického útoku. Ze skutečností uvedených v práci jednoznačně vyplývá, že se terorismus stává stále významnější hrozbou, v jejímž důsledku dochází k omezování svobody společnosti, tedy předpokládaná hypotéza byla potvrzena a právě z tohoto důvodu by složky Integrovaného záchranného systému a především orgány krizového řízení měly být připraveny.

7. SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY

- [1] *Antiizraelsky orientované organizace*. [online]. Terorismus, 2001. [2011-01-20].
Dostupné z: < http://www.valka.cz/clanek_342.html#ixzz1Gko3Iu4z>.
- [2] BARŠA, Pavel. *Paměť a genocida*. 1 vyd. Praha: ARGO, 2011, 283 s. ISBN: 978-80-257-0368-7.
- [3] BIELINOVÁ, Petra. *Kambodžská genocida*. [online]. Kolem světa. [2011-03-10].
Dostupné z: < <http://www.kolemsveta.cz/index.php?art=1330>>.
- [4] BRZYBOHATÝ, Marian. *Terorismus I*. 1. vyd. Praha: Police history, 1999. 141s.
ISBN 80-902670-1-7.
- [5] BRZYBOHATÝ, Marian. *Terorismus II*. 1. vyd. Praha: Police history, 1999. 197 s.
ISBN 80-902670-4-1.
- [6] CARR, C. *Dějiny terorismu*. Překl. V. Faktor. 1. vyd. Praha: Práh, 2002. 183 s.
ISBN 80-7252-063-6.
- [7] Co je to islám. [online]. Al-islam.cz, 2009. [2011-02-13]. Dostupné z:
<<http://www.al-islam.cz/uvodni-charakteristika-islam/co-je-to-islam.html>>.
- [8] *Cíle terorismu*. [online]. Terorismus, 2001. [2011-01-15]. Dostupné z:
<http://www.valka.cz/clanek_328.html>
- [9] *Definice pojmu terorismus*. [online]. Praha: Odbor bezpečnostní politiky, 2009.
[2011-02-10]. Dostupné z: <<http://www.mvcr.cz/clanek/definice-pojmu-terorismus.aspx>>.
- [10] *Faktory rozmachu terorismu*. [online]. Terorismus, 2001. [2011-01-20].
Dostupné z: < http://www.valka.cz/clanek_331.html#ixzz1GfaTBZuK>.

- [11] FOLTIN, Pavel, ŘEHÁK, David. *Důvody realizace a formy terorismu*. [online]. Obrana a strategie. [2011-03-03]. Dostupné z: <<http://www.defenceandstrategy.eu/cs/archiv/rocnik-2005/1-2005/duvody-realizace-a-formy-terorismu.html>>.
- [12] FOLTIN, Pavel, ŘEHÁK, David. *Historický vývoj terorismu*. [online]. Obrana a strategie. [2011-03-03]. Dostupné z: <<http://www.defenceandstrategy.eu/cs/archiv/-rocnik-2006/1-2006/historicky-vyvoj-terorismu.html>>.
- [13] Ibáñez, Luis de la Corte. *Logika terorismu*. Překl. J. Novotná. 1. vyd. Praha: Academia, 2009. 321 s. ISBN: 978-80-200-1724-6.
- [14] *Koncepce ochrany obyvatelstva do roku 2013 s výhledem do roku 2020*. [online]. Praha: Hasiči, 2008. [2011-03-15]. Dostupné z: <http://aplikace.mvcr.cz/archiv2008/rs_atlantic/zhasici/generalni/87496.html>.
- [15] *Korán*. Překl. I. Hrbek. 1. Vyd. LEVNÉ KNIHY KMa, s. r. o., 2006. 797 s. ISBN 80-7309-992-6.
- [16] LINHART, Jiří a kolektiv. *Slovník cizích slov pro nové tisíciletí*. 1. vyd. Litvínov: Dialog, 2002. 412 s.
- [17] MAREŠ, M. *Terorismus v ČR*. 1. Vyd. Brno: Centrum strategických studií, 2005, ISBN 80-903333-8-9.
- [18] MARSHALL, George C. *Eurepan center for security studies*. Prezentace Policejní prezidium Praha 2010.
- [19] MATOUŠEK, Jiří, MIKA, Otakar J., VIČAR, Dušan. *Nové hrozby terorismu: Chemický, biologický, radiologický a jaderný terorismus*. Brno: Univerzita obrany v Brně, 2005. 121 s. ISBN 80-7231-037-2.
- [20] NĚMEC, Petr. *Jedním z kořenů terorismu je i bída v arabských zemích*. [online]. Hospodářské noviny, 2004. [2011-03-29]. Dostupné z: <<http://hn.ihned.cz/c1-14892240-jednim-z-korenu-terorismu-je-i-bida-v-arabskych-zemich>>.

- [21] *Ostatní islámské teroristické skupiny*. [online]. Terorismus, 2001. [2011-01-21].
Dostupné z: <http://www.valka.cz/clanek_343.html#ixzz1GlnqUglO>.
- [22] SHARPE, M.E. *Encyklopedie světový terorismus od starověku až po útok na USA*,
Překl. P. Tůma, Z. Hurník. 1 vyd. Praha: Svojk & CO, 2001. 536 s. ISBN 80-
7237-340-4.
- [23] ŠAJCH, FADHLALLA, Haeri. *Základy islámu: Tradice historie, vývoj,
a současnost*.
Překl. K. Ferenčíková. 1. vyd. Olomouc: Votobia, 1997. 235 s. ISBN 80-7198-212-
1.
- [24] TE-SAT 2009. *EU terrorism situation and trend report*. [online]. Europol, 2009.
[2011-04-10]. Dostupné z: <[http://www.europol.europa.eu/publications/
eu_terrorism_situation_and_trend_report_te-sat/tesat2009.pdf](http://www.europol.europa.eu/publications/eu_terrorism_situation_and_trend_report_te-sat/tesat2009.pdf)>.
- [25] *Typologie a metody terorismu*. [online]. Praha: Bezpečnost a prevence, 2008.
[2011-02-20]. Dostupné z: <[http://aplikace.mvcr.cz/archiv2008/rs_atlantic/mvcr/
prevence/terorismus/4857.html](http://aplikace.mvcr.cz/archiv2008/rs_atlantic/mvcr/prevence/terorismus/4857.html)>.
- [26] *Strategie boje proti terorismu na léta 2010-2012*. [online] Praha: Odbor
bezpečnostní politiky, 2010. [2011-01-26]. Dostupné z: <[http://www.mvcr.cz/
clanek/bezpecnostni-hrozby-337414.aspx](http://www.mvcr.cz/clanek/bezpecnostni-hrozby-337414.aspx)>.
- [27] Vnímání problematiky bezpečnostní politiky českou veřejností. *Názory občanů ČR
na hrozby pro současný svět*. [online]. Praha 2003. [2011-03-25].
Dostupné z: <[http://www.mzv.cz/public/29/57/72/16628_14945_Vnimani_
Vnimani_problematiky...](http://www.mzv.cz/public/29/57/72/16628_14945_Vnimani_Vnimani_problematiky...)>.
- [28] Výzkum STEM trendy 3/2011. *Co považuje Česká veřejnost za nebezpečí pro naši
zemi?* [online]. Praha 2011. [2011-03-25]. Dostupné z: <[http://www.stem.cz/
clanek/2141](http://www.stem.cz/clanek/2141)>.

[29] Zákon č. 273/2008 Sb., o *Policii České republiky*, ve znění dle pozdějších změn a doplňků.

8. KLÍČOVÁ SLOVA

Genocida

Historie

Kořeny

Politický systém

Společnost

Terorismus

